

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 7(240)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ

10 квітня 2009 року

ОГОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО» ОГОЛОШУЄ ЗБІР ЗАЯВ

студентів випускних курсів ТДМУ на участь у конкурсі на вступ до магістратури та на отримання рекомендації вченої ради університету на наукову роботу.

- До заяви додають:
- відбитки наукових статей, тез, винаходів, рацпропозицій;
 - відбитки дипломів конференцій та олімпіад;
 - матеріали про участь у студентських програмах «Студентська наука і проф-орієнтаційне навчання», «Студент – майбутній фахівець високого рівня кваліфікації»;
 - рекомендації наукових керівників.

Термін подачі документів – до 1 травня 2009 року.

Звертатися:
43001 м. Тернопіль, вул. Руська, 12, голова ради СНТ, тел. 52-44-21.

ЛЕКЦІЯ

23 квітня о 9 год. у конференц-залі поліклініки міської лікарні №2 відбудеться лекція «Фібріляція передсердь: сучасні підходи до діагностики та лікування».

Лектор – доцент кафедри терапії і сімейної медицини ФПО Надія Іванівна Ярема.

Запрошують усіх бажаючих.

Новини

СЕМІНАР ВИДАВНИЦТВА ELSEVIER

У ТДМУ відбувся семінар видавництва Elsevier для іноземних студентів і викладачів, які проводять викладання англійською мовою.

Репрезентацію виставки підручників і посібників видавництва провели в конференц-залі нашого ВНЗ. А зорганізував її офіційний представник компанії Elsevier Артур Грабос. Учасникам семінару він продемонстрував мережеві технології доступу до медичного підрозділу науково-інформаційних продуктів Elsevier, розповів зокрема, як зробити замовлення книг, підручників в on-line режимі, а також відповів на численні запитання присутніх.

Під час зібрання кожен з присутніх викладачів заповнив спеціальну реєстраційну форму, яка слугуватиме документом для занесення інформації про користувача в базу даних видавництва. Це дозволить науковцям нашого ВНЗ безкоштовно отримати дійсну копію необхідного підручника чи посібника.

Семінар став одним із заходів, що сприятиме поліпшенню якості навчання іноземних студентів, які матимуть змогу придбати підручники відомого британського видавництва. Особа, що стала власником підручника чи посібника компанії Elsevier, водночас отримує й код-доступ до електронного варіанту книги, а також додаткових функцій – відео, «слайд-шоу», тестової програми.

Лілія ЛУКАШ

ВІТАЄМО!

РЕКТОР ТДМУ, ПРОФЕСОР ЛЕОНІД КОВАЛЬЧУК – ДЕПУТАТ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Як відомо, 15 березня відбулися достаточні вибори до Тернопільської обласної ради. Мандат депутатської довіри у виборців краю здобув ректор нашого ВНЗ, член-кореспондент АМН України, професор Леонід Якимович Ковальчук. На вибори він ішов першим номером у списку від Блоку Володимира Литвина.

На першому сесійному засіданні новообраної обласної ради у своєму виступі Леонід Якимович, зокрема, зазначив: «Нині на часі повторити слова гетьмана України Івана Мазепи, які він сказав понад три століття тому: «Перед нами прірва. Єднаймося, браття!». Тож давайте будемо мудрими, забудемо про чвари! Адже перед цим депутатським корпусом обласної ради стоїть велика відповідальність – на нас дивиться не лише все Тернопілля, а й Україна. Маємо серйозно зайнятися господаркою області, розв'язанням соціальних проблем краю».

Відтепер ректор ТДМУ, член-кореспондент АМН України, професор Леонід Якимович Ковальчук в обласній раді очолює постійну комісію з питань охорони здоров'я, сім'ї, материнства та дитинства.

Щиро вітаємо Леоніда Якимовича з обранням депутатом обласної ради. Зи-

Ректор ТДМУ, депутат обласної ради Леонід КОВАЛЬЧУК під час сесійного засідання

чимо доброї наснаги й великих успіхів у нелегкій депутатській праці.

Редакція «Медичної академії»

До відома

Відповідно до п. 15. «Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 року № 1019 «Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг»,

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО»

ПОВІДОМЛЯЄ

про проведення процедури ліцензування діяльності з надання освітньої послуги у сфері вищої освіти з військової підготовки студентів за програмою офіцерів медичної служби запасу з ліцензованим обсягом освітньої послуги 500 осіб.

Освітній рівень «повна вища освіта». Освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст». Галузь знань «МЕДИЦИНА». Напрямок підготовки 1101 «МЕДИЦИНА», 1102 «ФАРМАЦІЯ». Спеціальність 7.110101 – «лікувальна справа», 7.110106 – «стоматологія», 7.110201 – «фармація».

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо оптимізації мережі військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів» від 26 липня 2006 року № 1025, для Захід-

ного регіону України державний вищий навчальний заклад «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського» визначений як базовий для підготовки студентів за програмою офіцерів запасу за кошти юридичних і фізичних осіб в обсязі, що регламентується потребами Збройних Сил України. Освітня діяльність здійснюється на кафедрі медицини катастроф і військової медицини, яка володіє потужною матеріально-технічною базою та єдиним в Україні навчально-тренувальним центром підготовки офіцерів медичної служби запасу, розташованим у лісовій зоні поблизу смт. Дружба Теребовлянського району.

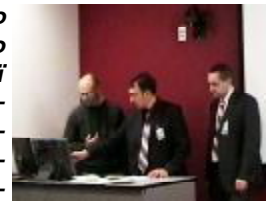
Кафедра спільно з фахівцями Української військово-медичної академії підготувала й видала підручники та посібники, по суті, з усіх предметів, які призначені для підготовки студентів за програмою офіцерів запасу та рекомендовані Центральним методичним кабінетом МОЗ України. Кафедра володіє належним кадровим потенціалом, веде активну наукову й громадську діяльність у сфері розвитку військової медицини, екстреної медицини і медицини катастроф та євроатлантичної інтеграції.

У НОМЕРІ

Стор. 3

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В МЕДСЕСТРИНСЬКІЙ ШКОЛІ МЕРІ БЛЕК (ПІВДЕННА КАРОЛІНА, США)

Головною складовою післядипломної освіти в медицині є забезпечення безперервності підготовки фахівців, а це водночас передбачає запровадження суттєвих методологічних змін у навчанні. В сучасних умовах при різкому зростанні обсягу інформації та утрудненості перебування осіб на очному циклі одним з можливих виходів у забезпеченні професійної підготовки спеціалістів є запровадження дистанційної форми навчання.

Стор. 6-7

30 ТИСЯЧ ГРИВЕНЬ ДЛЯ «МАЛЯТКА» ЗІБРАЛИ СТУДЕНТИ-МЕДИКИ

Доброчинний вечір культурного обміну в палаці культури «Березіль» зібрав понад тисячу глядачів. Зініціювали свято студенти-іноземці, які навчаються в нашому університеті. Мета шляхетна – зібрати кошти й надати фінансову допомогу обласному спеціалізованому будинку дитини.

Стор. 11

ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень, Пасха, Христове Воскресіння. Так називають свято, що відображає звершення найзаповітнішої мрії людства – подолання смерті. Попрання смерті силою духу, можливість безсмертя для кожного, хто прийме і полюбить Христа, складають квінтесенцію християнства.

УСІ МИ ПРАГНЕМО ЗДОРОВ'Я

7 квітня світова громадськість відзначила Всесвітній день здоров'я. Він не лише знаменує створення Всесвітньої організації охорони здоров'я, а й надає можливість отримати нову інформацію, привернути увагу суспільства до глобальних проблем в галузі охорони здоров'я. Наш кореспондент мала розмову з начальником головного управління охорони здоров'я Тернопільської облдержадміністрації Богданом ОНИСЬКІВИМ.

— Богдане Омеляновичу, за останні десять років споживання ліків в Україні збільшилося в кільканадцять разів, аптеки в Тернополі ростуть, як гриби після дощу. Але чи стали здоровішими люди? На Ваш погляд, де шукати нам нині здоров'я?

— І справді, здоров'я хочуть мати усі — і здоровий жебрак, і хворий король про нього мріють, бажують. Але чомусь не всі бережуть його, і дуже мало людей зараз сповідають здоровий спосіб життя. Більшість навіть не замислюється над цим.

Що ж таке здоровий спосіб життя? Чи так важливо дотримуватися його? З медичної точки зору в основі здорового способу життя лежать біологічні й соціальні принципи, їхню структуру складають правильний режим життя, збалансоване харчування, фізична активність, особиста гігієна, відсутність шкідливих звичок. Не треба якихось особливих спостережень, аби помітити, як дотримуються українці усіх цих правил. Очевидним є й те, що побільшало любителів спиртних напоїв, особливо серед молоді. Палити починають уже з підліткового віку, до того ж навіть жінки, а спортом займаються одиниці. І якщо врахувати, що усе це відбувається на тлі несприятливої екології, стресів, соціально-економічної ситуації, то не важко й збагнути, якої шкоди завдає нездоровий спосіб життя. Тому ми нині опинилися перед цілком реальною загрозою. Але ж ситуація — не безвихідна і цілком можливо змінити спосіб мислення, стиль

життя людей — це обов'язок і медиків, і усього суспільства. Лікарі Тернопілля щороку проводять профілактичні огляди різних категорій краян. Інколи люди й не здогадуються, що занедужали. Приміром, торік серед декретованих груп мешканців області виявили 13 хворих на туберкульоз, небезпечним є те, що серед недужих — працівники харчової промисловості, кілька педагогів. До речі, ситуація зі здоров'ям школярів також нас непокоїть. За час навчання в школі 70 відсотків функціональних розладів переростають у стійку «хроніку». У чотири-п'ять років зростає захворюваність органів зору, у три — органів травлення й опорно-рухового апарату. Серйозне занепокоєння викликає збільшення нервово-психічних розладів, більше ніж удвічі — серцево-судинної системи. Усе це свідчить про відсутність охорони здоров'я учнівського середовища. Статистика просто волає: 10 % школярів старшої школи у числі здорових, 50 — мають хронічні захворювання і 40 — у групі ризику. Подібна ситуація зараз і в інших областях. У Міністерстві охорони здоров'я країни теж занепокоєні, отож вирішили активізувати роботу щодо дій наказу «Про подальший розвиток лікарсько-фізкультурної служби в Україні». З питань моніторингу стану здоров'я школярів у кожній області створюють кваліфіковану комісію. Ми, скажімо, хочемо залучити до співпраці фахівців Тернопільського державного медичного університету ім. Івана Горбачевського, спеціалістів спортивної медицини. Отримавши ґрунтовні висновки про стан здоров'я школярів, розробимо спеціальну програму з розподілу навантажень на уроках фізичної культури. Такий комплексний підхід, на мій погляд, дозволить правильно дозувати фізичні навантаження під час занять фізичними вправами, спортом, а відтак поліпшити здоров'я дітей, а не навпаки.

— Народна мудрість гласить: «Вартість здоров'я може оцінити лише той, хто його втратив». Як гадаєте, чи у наших силах — не допустити недугу, не дати, як мовиться, хворобі шансів. Що для цього потрібно?

— Найперше — бажання кожного зокрема. Бо ж людина повинна

сама дбати про своє здоров'я. І насамперед — довіряти медикам, а не екстрасенсам чи сумнівним публікаціям у пресі. Думка фахівця повинна превалювати, якщо хочемо вберегтися від хвороб і зберегти здоров'я. Дуже показово у цьому є минулорічна антивакцинальна кампанія, яка звела нанівець усе те епідемічне благополуччя, що створювали роками. Батьки й нині відмовляються робити щеплення проти кору та інших недуг, не усвідомлюючи, яку насправді «послугу» роблять власним дітям. Тому закликаю не жартувати з вогнем,

Богдан ОНИСЬКІВ

а обговорювати всі проблеми, що стосуються здоров'я з грамотними спеціалістами. Саме час об'єднати зусилля усіх — і медиків, і ЗМІ, і освітан, тому що лише спільними зусиллями можемо змінити ментальність людей та нації загалом. Маю на увазі ставлення до власного здоров'я. Попереджувальні заходи медиків, пропаганда в засобах масової інформації здорового способу життя, роз'яснювальна робота в школах — це те підґрунтя, що дозволить нам будувати майбутнє без СНІДу, туберкульозу, алкоголю, наркотиків, спалахів інфекційних недуг. А управління охорони здоров'я буде й надалі продовжувати роботу над одним з пріоритетів — поліпшення медико-санітарної допомоги краям.

— Цього року Всесвітній день здоров'я присвятили темі «Вра-туймо життя. Збережемо безпе-

ку лікарень в надзвичайних ситуаціях». Наскільки актуально є ця тема?

— Гадаю, це гасло вибрали не дарма, адже в умовах надзвичайних ситуацій — стихійних, біологічних, техногенних катастроф, соціальних криз — часто страждають працівники, заклади служби охорони здоров'я. Дуже важливим є й уміння медиків вчасно й кваліфіковано надати допомогу людям, які потерпіли внаслідок надзвичайних ситуацій. Ми добре відчули це під час минулорічних подій — повені в чотирьох районах Тернопільщини. Тоді медики брали участь в евакуації мешканців, наданні першої допомоги, а відтак провели велику роботу разом із санітарними службами, аби не допустити інфекційних хвороб у зоні стихійного лиха. Пройшли випробування наші спеціалісти й під час ліквідації наслідків розливу ртуті в багатоповерхівках Тернополя. Під час дорожньо-транспортної аварії на залізничному переїзді у Прошовій Тернопільського району медики нашої швидкої допомоги також показали високий професіоналізм — це висновки урядової комісії, яка працювала там. Узагалі ж і надалі відпрацьовуватимемо вміння діяти та покращувати готовність до надзвичайних ситуацій і у спеціалізованих лікарнях, і у закладах первинної ланки. Скажімо, зараз за участю директора Українського науково-практичного центру екстренної медичної допомоги та медицини катастроф Георгія Роціна працюємо над програмою удосконалення медико-санітарної допомоги у закладах вторинного рівня. Хочемо відпрацювати методику надання меддопомоги потерпілим у ДТП в прийомному відділенні районної лікарні. Гадаю, така підготовка сприятиме поліпшенню готовності до надзвичайних ситуацій.

— Чого б ви побажали читачам «Медичної академії»?

— Звісно, здоров'я. Більше спілкуйтеся з природою, дихайте свіжим повітрям, радійте життю. Адже жодні матеріальні блага, цінності не варті нічого, коли втрачене здоров'я. Тож збережімо його, як багатство країни, її майбутнє.

Лариса ЛУКАЩУК

ВІДОЗВА ПОЛІТВИКОНКОМУ НАРОДНОЇ ПАРТІЇ ДО ВСЕСВІТНЬОГО ДНЯ ЗДОРОВ'Я

7 квітня відзначили Всесвітній день здоров'я. Варто не лише замислитися над своїм здоров'ям, а й майбутнім країни, адже здорова нація — це запорука розвитку країни.

Рівень фізичного стану громадян є надзвичайно важливим питанням для кожної країни. Для України — це дуже актуальна проблема, адже щороку зростає кількість хворих на туберкульоз, серцево-судинні та онкологічні хвороби, збільшується рівень смертності не лише працездатного населення, а й дітей та підлітків. Недостатня фізична підготовка підростаючого покоління та слабе здоров'я юних українців у майбутньому може зменшити середню тривалість життя населення на декілька років.

Народні депутати Блоку Литвина усвідомлюють важливість питання збереження здоров'я українських громадян і роблять усе можливе задля покращення ситуації у сфері охорони здоров'я.

Пройшов перше читання та готується до прийняття в цілому законопроект «Про профілактику, діагностику та лікування передраку та раку молочної залози», прийняття якого дасть змогу виявити цю хворобу на початковій стадії та зменшити смертність серед жінок. Законопроект спрямований на збереження генофонду нації, адже кожні 30 хвилин в Україні діагностується новий випадок раку молочної залози, а щогодини від цієї хвороби помирає одна жінка.

Тим часом народники продовжують наполягати на наданні медичним працівникам статусу держслужбовців, що дало б змогу підвищити їх соціальну захищеність, розв'язати проблему низької заробітної плати лікарів та кадрового забезпечення закладів охорони здоров'я, особливо в сільській місцевості.

Нині рівень надання медичних послуг в Україні порівняно з європейськими країнами досить низький, проте у сільській місцевості він незадовільний. Через нестачу фахівців зачиняються кабінети фельдшерсько-акушерських пунктів, не вистачає обладнання для діагностики та лікування хворих. На декілька сіл працює лише один пункт швидкої допомоги, фахівці якого через брак належного фінансування не можуть вчасно надати допомогу, залишаючи селян наодинці з хворобою, а часто — зі смертю.

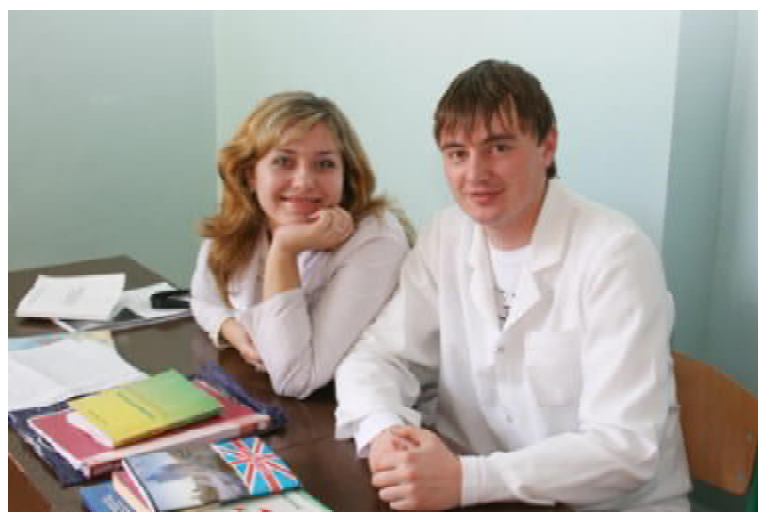
За таких умов уряд має усвідомити критичну ситуацію, яка склалася у медичній галузі, та вжити відповідних заходів для її покращення. Згідно з Конституцією України держава має гарантувати надання безкоштовного та своєчасного медичного обслуговування кожному громадянину. Тому Народна партія наполягає на необхідності вирішення високопосадовцями проблем у галузі охорони здоров'я.

Народна партія й надалі буде відстоювати конституційне право людей на гідне медичне обслуговування та наполягатиме на прийнятті необхідних законопроектів, направлених на розв'язання проблем в галузі охорони здоров'я.

Політвиконком Народної партії

Тетяна МРИКАЛО, Юлія ГУЦАЙЛЮК та Ольга КЛИНОВСЬКА, студентки стоматологічного факультету

Тетяна ГАЙДУЧИК та Іван МАЙОВЕЦЬКИЙ, студенти фармацевтичного факультету

Редактор **Олег КИЧУРА**
Творчий колектив: **Лариса ЛУКАЩУК, Оксана БУСЬКА, Ярослав СТАРЕПРАВО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Руслан ГУМЕНЮК**

Адреса редакції: 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1, тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail: academia@tdmu.edu.te.ua

Засновники: Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського, управління охорони здоров'я облдержадміністрації

Видавець: Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського
Індекс 23292

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікації.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 300 від 19.12.2000 видане управлінням у справах преси та інформації облдержадміністрації

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг — 2 друк. арк. Наклад — 2000 прим. Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському державному університеті ім. І.Я. Горбачевського. 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В МЕДСЕСТРИНСЬКІЙ ШКОЛІ МЕРІ БЛЕК (ПІВДЕННА КАРОЛІНА, США)

(Продовження. Поч. у №6)

Прикладом реально діючої освіти за дистанційною формою є навчання медичних сестер у медсестринській школі Мері Блек (Південна Кароліна, США), яку відвідала делегація нашого університету 14-28 грудня 2009 року.

Багато медсестер в США, які отримали звання «зареєстрованої медичної сестри» (RN), ба-

Головною складовою післядипломної освіти в медицині є забезпечення безперервності підготовки фахівців, а це водночас передбачає запровадження суттєвих методологічних змін у навчанні. В сучасних умовах при різкому зростанні обсягу інформації та утрудненості перебування осіб на очному циклі одним з можливих виходів у забезпеченні професійної підготовки спеціалістів є запровадження дистанційної форми навчання.

У класі дистанційного навчання

ференції, тематичні тренінги й майстер-класи із суміжних дисциплін для співробітників університету.

Навчальна програма дистанційної форми навчання у медсестринській школі Мері Блек є ідентичною до програми для очного навчання та передбачає

Мері Блек планує запровадити дистанційну форму навчання медсестер-бакалаврів у повному обсязі.

Вивчивши світовий досвід роботи дистанційної форми навчання на детальному прикладі медсестринської школи Мері Блек (Південна Кароліна, США)

У навчальному класі (аудиторії)

жають продовжити свою кар'єру та стати, скажімо, викладачем у коледжі чи університеті або ж займати адміністративні керівні посади чи продовжувати свою освіту в магістратурі. Дистанційне здобуття нового освітнього щабля має певні переваги:

— можливість, окрім навчання, ще деінде фахово працювати у лікувально-профілактичних закладах;

— можливість самостійно оплачувати навчання;

— зникає проблема доїзду та витрат коштів на житло і т.д.

У Південній Кароліні ця форма навчання триває вже кілька років. На базі університету створено центр дистанційного навчання. Штат його — п'ять осіб (завідувач центром, два оператори та два технічні інженери). Забезпечений він новітньою комп'ютерною технікою. Дистанційне навчання проводять в чотирьох класах, розташованих у різних будівлях. Кожен клас оснащений кількома відеокамерами, мультимедійним проектором,

широкоформатними телевізорами й розгалуженою акустичною системою.

Робочі місця студентів (від 20 до 32) оснащені комп'ютерами та мікрофонами, що під'єднані до єдиної мережі. В кабінеті є також центральний керуючий комп'ютер (набір серверів), через який управляють усім перерахованим вище обладнанням та здійснюють високошвидкісне під'єднання до мережі «Інтернет». Такий набір

обладнання дає змогу проводити навчання зі студентами, які перебувають на значній відстані від викладача, що проводить заняття. Працівники центру дистанційного навчання продемонстрували нам можливості апаратури і ми змогли побачити, як працює принцип зворотнього зв'язку між студентами та викладачем на відстані.

Введення до ладу центру дистанційної освіти в цьому навчальному закладі дозволило проводити лекції, семінари і навіть практичні заняття для студентів, які навчаються за дистанційною формою, і також виконувати захисти наукових робіт для широкого кола фахівців, проводити Web- та відео-кон-

Оснащення для серверного обслуговування та матеріально-технічна база

Пробний зв'язок з викладачем

вивчення студентами основних аспектів менеджменту й лідерства. Особливу увагу приділяють темам роботи та структурам відділень і всієї лікарні, виконанню соціальних програм і волонтерській роботі, а також написанню певних науково-дослідницьких завдань залежно від самостійно вибраної теми.

У цій школі існує очне та змішане (очно-заочне) навчання, яке передбачає вивчення деяких предметів за дистанційною формою. З 2009 року керівництво медсестринської школи

та заручившись підтримкою Міністерства охорони здоров'я, Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського вперше запровадив цю форму навчання в Україні з підготовки медсестер-бакалаврів.

Олександр ЯШАН,
проректор ТДМУ, професор,
Світлана ЯСТРЕМСЬКА,
директор ННІ
медсестринства, доцент,
Сергій КОНОВАЛЕНКО,
асистент

ДАЛІ БУДЕ

НОВИНИ

МІСЯЧНИК ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ

З 4 квітня на Тернопілі розпочався Всеукраїнський місячник Червоного Хреста України. Він триватиме до 4 травня. Розпорядження про це підписав голова обласної державної адміністрації Юрій Чижмарь.

Всеукраїнський місячник Червоного Хреста України проведуть в області задля покращення умов проживання найбільш вразливих категорій краян і формування громадської думки щодо необхідності постійної ува-

ги до проблем інвалідів, людей похилого віку, хворих на туберкульоз і СНІД, безпритульних дітей, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Відповідно до розпорядження, головам районних державних адміністрацій, виконавчому комітету Тернопільської міської ради необхідно затвердити заходи з підготовки й проведення Всеукраїнського місячника Червоного Хреста України, забезпечити організацію їх виконання та взя-

ти під особистий контроль проведення у краї цього заходу.

Також потрібно всебічно сприяти проведенню місячника, звернутися до трудових колективів підприємств, установ, організацій всіх форм власності з проханням взяти активну участь в організації збору благодійних пожертвувань, залучити до членства в Товаристві задля подальшого фінансування спільних гуманітарних програм.

Голови районних державних адміністрацій та виконавчий комітет Тернопільської міської ради мають вжити заходів щодо органі-

зації належного фінансування медико-соціальних кімнат районних організацій Товариства Червоного Хреста України з метою якісного медико-соціального обслуговування малозахищених верств краян.

Облдержадміністрація рекомендує органам місцевого самоврядування краю здійснити комплекс організаційно-пропагандистських заходів із збору коштів, продуктів харчування, одягу для надання адресної допомоги найбільш вразливим верствам населення, які перебувають на обліку в міській та районних

організаціях Товариства Червоного Хреста України та територіальних центрах соціального обслуговування пенсіонерів і самотніх непрацездатних громадян.

Розпорядженням також визначено завдання для головних управлінь охорони здоров'я, освіти та науки, з питань туризму, сім'ї, молоді й спорту і з питань внутрішньої політики, національностей релігій, преси та інформації обласної державної адміністрації, обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

(Прес-служба ОДА)

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЛІКАРЯ УКРАЇНИ

ВСТУП

Головною метою держави в галузі охорони здоров'я є забезпечення умов для досягнення максимальних термінів природної тривалості життя, високої якості духовного і фізичного здоров'я, ефективної репродукції здорової нації.

Держава захищає громадян і оточує їх середовище шляхом створення розвинутої законодавчої та нормативно-правової бази, виходячи з Конституції України, міжнародних конвенцій та інших угод про захист прав, здоров'я та гідності людини.

Крім того, громадянське суспільство створює додаткові умови безпеки і автономії своїх членів і навколишнього середовища завдяки розробці та впровадженню правил біоетики, що базуються на історичних традиціях фахової етики та деонтології лікарів і науковців, моральних і релігійних переконаннях, рішеннях міжнародних конвенцій та інших угод про захист прав, здоров'я та гідності людини.

Життя і здоров'я людини – головні, фундаментальні цінності. Діяльність лікаря спрямована на їх збереження від моменту зачаття і вимагає від нього гуманного ставлення до людей, поваги до їх автономії, співчуття і співучасті, доброзичливості, благоговійності і милосердя, терплячості, взаємодовіри, порядності і справедливості. Лікар повинен пам'ятати, що головний суддя на лікарському шляху – це насамперед його совість.

Ці моральні засади систематизовані в Етичному кодексі лікаря України: (далі – Кодекс) з урахуванням положень Загальної декларації про геном людини та права людини та Конвенції про захист прав та гідності людини з огляду на застосування досягнень біології та медицини. Він адресований представникам практичної медицини: лікарям і науковцям, сфера професійної діяльності яких охоплює пренатальне та постнатальне життя і здоров'я людини, її народження і смерть.

РОЗДІЛ 1. ДІЯ КОДЕКСУ

1.1. Положення Кодексу необхідно виконувати лікарям, адміністративному персоналу і науковцям, що мають безпосереднє відношення до лікувально-профілактичної і наукової діяльності у галузі охорони здоров'я, а також середньому медичному персоналу, студентам та лікарям-інтернам вищих медичних навчальних закладів та закладів післядипломної освіти, які асистують лікарям чи заміщують їх на робочих місцях.

1.2. Підтримувати та контролювати виконання Кодексу мають етичні комісії та комітети при закладах охорони здоров'я та наукових установах, медичні і наукові федерації, асоціації, товариства та інші громадські організації у галузі охорони здоров'я, що визнають даний Кодекс.

1.3. Визнання Кодексу науковим чи лікувальним закладом, медичною чи науковою федерацією, асоціацією, товариством або іншою громадською організацією, що діє у галузі охорони здоров'я, підтверджується офіційною заявою про реєстрацію організації в Комісії з пи-

тань біоетики Міністерства охорони здоров'я України.

У разі невизнання або порушення Кодексу членами медичних і наукових установ, федерацій, асоціацій, товариств або інших громадських організацій, що діють у галузі охорони здоров'я і визнають цей Кодекс, до них можуть бути застосовані корпоративні та дисциплінарні санкції з боку цих установ і організацій. Крайньою формою громадського осуду, порушення фахових і загальнолюдських морально-етичних принципів є виключення лікаря або вченого з професійної асоціації, членом якої він є.

1.4. У кожному випадку невизнання або порушення Кодексу громадськими організаціями і відокремленими від них юридичними та фізичними особами, які діють у галузі охорони здоров'я, відповідна Комісія з питань біоетики зобов'язана досліджувати можливі негативні наслідки для окремих людей і суспільства та вживати заходи щодо їх профілактики і усунення шляхом клопотання перед відповідними організаціями та органами державної влади про корпоративні, дисциплінарні, адміністративні та юридичні санкції.

1.5. У разі виникнення непередбачених Кодексом ситуацій, невизначених питань і суперечок щодо тлумачення, виконання або порушення положень Кодексу остаточно рішення залишається прерогативою Комісії з питань біоетики Міністерства охорони здоров'я України (далі – Комісія з питань біоетики).

1.6. Комісія з питань біоетики, етичні комітети лікувальних і наукових закладів, лікарські об'єднання і асоціації мають, у разі потреби, відстоювати і захищати у засобах масової інформації, у суспільному житті та в суді честь і гідність лікаря за його згодою, якщо його професійні дії відповідають Етичному кодексу лікаря України.

РОЗДІЛ 2. ЛІКАР І СУСПІЛЬСТВО

2.1. Головна мета фахової діяльності лікаря (практика і вченого) – збереження та захист життя й здоров'я людини в пренатальному і постнатальному періоді, профілактика захворювань і відновлення здоров'я, а також зменшення страждань при невиліковних захворюваннях, при народженні і настанні смерті.

Етичне ставлення до особистості пацієнта не припиняється і після його смерті.

2.2. Лікар виконує свої обов'язки з повагою до життя, гідності і автономії кожної особи на основі морально-етичних принципів суспільства, власної моральної позиції і совісті, керуючись Клятвою лікаря України та цим Кодексом.

2.3. Лікар несе всю повноту відповідальності за свої рішення і дії відносно життя та здоров'я пацієнтів. Він зобов'язаний систематично професійно удосконалюватися, використовуючи у своїй діяльності найбільш ефективні з відомих йому раніше і новітні досягнень медич-

ної науки в порядку, встановленим законодавством.

2.4. Гуманні цілі, яким служить лікар, дають йому підставу вимагати законного захисту його морально-етичних позицій і принципів, особистої гідності, необхідного матеріального забезпечення, створення умов для здійснення фахової діяльності.

2.5. Ні в якому разі лікар не може позбавляти себе професійної незалежності. Мотиви матеріальної та особистої вигоди, кар'єри, задоволення власних амбіцій не повинні переважати при прийнятті лікарем фахових рішень.

2.6. В державних лікувально-профілактичних установах лікар надає пацієнтам допомогу безкоштовно в межах фінансування, виділеного цій установі. Вимагання лікарем від пацієнта або його родичів будь-яких винагород, не передбачених законодавчими і норматив-

Об'єктив

**Любов ЗАДОРНОЖНА, заступник
головного лікаря облікарні**

ними актами, є злочинним та аморальним.

Право лікаря на приватну практику регулюється законом.

2.7. Лікар має право на матеріальну винагороду своєї праці у встановленому законом порядку, повинен захищати своє право на справедливую оцінку і оплату своєї праці з боку держави, уникати приниження і фінансової дискримінації при роботі в приватних установах і під час приватної практики;

Водночас лікар не повинний:

- займатися недобросовісною рекламою та дозволяти використовувати своє ім'я і висловлювання з метою реклами недостовірної медичної інформації;

- розповсюджувати з метою прибутку ліки та вироби медичного призначення, за винятком окремих, визначених законодавством, обставин;

- брати участь у змові з лікарями, фармацевтами, представниками медичної промисловості та іншими фізичними чи юридичними особами з метою отримання незаконного доходу;

- приймати винагороди від виробників і розповсюджувачів за

ПРОЕКТ

призначення запропонованих ними ліків, лікувальних, діагностичних і гігієнічних медичних виробів, продуктів дієтичного харчування, за винятком окремих визначених законодавством обставин;

- займатися іншою діяльністю, несумісною з його професійною честю і авторитетом;

- використовувати власну виборну, адміністративну чи іншу службову посаду для збільшення власної клієнтури;

- створювати передумови для нелегального отримання винагород та ухилятися від сплати податків.

2.8. Лікар може займатися будь-якою іншою діяльністю, якщо вона сумісна з фаховою незалежністю, не принижує його гідності та не завдає шкоди пацієнтам і його лікарській практиці.

2.9. Лікар повинний надавати медичну допомогу хворим незалежно від віку, статі, раси, національності, віросповідання; соціального стану, політичних поглядів, громадянства та інших немедичних чинників.

2.10. Лікар повинний сумлінно виконувати взяті на себе зобов'язання, етичні норми і правила стосовно установи і колективу, в якому він працює або працював колись.

2.11. Лікар своїм професіоналізмом, морально-етичними переконаннями, поведінням у будь-яких життєвих ситуаціях, відношенням до людини і до виконання своїх фахових обов'язків повинні бути гідним прикладом для своїх учнів і інших членів суспільства.

2.12. Лікар зобов'язаний особистим прикладом і іншими доступними йому засобами (лекції, бесіди, ЗМІ, Інтернет тощо) пропагувати здоровий спосіб життя і бути прикладом у дотриманні його норм і правил.

2.13. Лікар повинен брати активну участь в роботі професійних об'єднань і асоціацій, водночас спираючись на їх захист і підтримку. Лікарські об'єднання й асоціації зобов'язані сприяти і надавати кожному зі своїх членів допомогу у дотриманні і відстоюванні принципів високого професіоналізму, фахової незалежності, моральності, етики і деонтології.

2.14. Лікар повинен бути чесним з пацієнтами та колегами, повинен боротися з професійними недоліками інших лікарів, повинен розвінчувати обман та шахрайство.

2.15. Лікар має право брати участь в передбачених законодавством України формах протесту, але не звільняється від обов'язку забезпечувати при цьому необхідну медичну допомогу пацієнтам, які знаходяться під його спостереженням.

РОЗДІЛ 3. ЛІКАР І ПАЦІЄНТ

3.1. З того часу, як лікар прийняв рішення про особисте надання будь-якій людині необхідної професійної допомоги або про залучення її до наукових досліджень у якості волонтера, він повинен будувати свої дії щодо цієї людини і стосунки з нею на засадах загальнолюдської етики і моралі, проголошеної «Клятвою лікаря України».

3.2. Лікар відповідає за якість і гуманність медичної допомоги, яка надається пацієнтам, та будь-яких інших професійних дій щодо втручання в життя і здоров'я людини. У

своєї роботі він зобов'язаний керуватися Конституцією і законами України, діючими нормативними документами для лікарської практики (медичними стандартами), але в рамках цих положень, з огляду на особливості захворювання, обирати ті методи профілактики, діагностики і лікування, які вважає найбільш ефективними в кожному конкретному випадку, керуючись інтересами хворого. При необхідності лікар зобов'язаний скористатися допомогою своїх колег.

У ситуаціях надання допомоги хворому, не передбачених законодавством, нормативними актами і фаховими інструкціями, лікар зобов'язаний керуватися, насамперед, інтересами хворого, принципами фахової етики і моралі, слідувати власній совісті.

3.3. Дії лікаря мають бути спрямовані на досягнення максимальної користі для життя і здоров'я пацієнта, його максимального соціального захисту.

Протягом всього лікування при наданні інформації хворому про його стан і рекомендоване лікування лікар повинен брати до уваги персональні особливості пацієнта і слідкувати за тим, чи вірно хворий оцінює ситуацію.

Лікар не повинен втручатися в приватні справи пацієнта і членів його родини.

Лікар не повинен піддавати пацієнта невинуватому ризику, а тим більше використовувати свої знання в негуманних цілях. При виборі будь-якого методу лікування лікар насамперед повинен керуватися принципом «Не нашкодь!».

Лікар зобов'язаний приділяти пацієнту стільки часу і уваги, скільки необхідно для встановлення точного діагнозу, виконання повного обсягу допомоги, обґрунтовану приписів і рекомендацій щодо подальшого лікування, надання їх хворому у детальному і зрозумілому для нього вигляді.

Лікар не має права свідомо перебільшувати чи занижувати оцінку важкості захворювання з метою отримання пацієнтом соціального захисту і матеріальної підтримки, що не відповідають реальному стану його здоров'я.

3.4. За винятком випадків невідкладної допомоги, лікар має право відмовитися від лікування хворого, коли упевнений, що між ним і пацієнтом немає необхідної взаємної довіри, коли почуває себе недостатньо компетентним або не має у своєму розпорядженні необхідних для проведення лікування можливостей та в інших випадках, якщо це не суперечить Клятві лікаря України. У цій ситуації лікар повинен вжити всіх заходів щодо інформування про це хворого та надати йому відповідні рекомендації.

Лікар також не повинен перешкоджати реалізації права пацієнта на отримання консультації іншого лікаря.

3.5. Лікар повинний шанувати право пацієнта на вибір лікаря й участь у прийнятті рішень про проведення лікувально-профілактичних заходів, крім випадків примусового лікування у встановленому законом порядку. Добровільну згоду пацієнта на обстеження, лікування чи дослідження з його участю лікар одержує при особистій розмові з ним. Ця згода повинна бути усвідомленою, хворий повинен бути неодмінно поінформованим про методи лікування, наслідки їхнього застосування, зокрема про можливі ускладнення, а також інші альтернативні методи лікування.

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС ЛІКАРЯ УКРАЇНИ

Якщо пацієнт неспроможний усвідомлено висловити свою згоду, її повинен висловити законний представник, або особа, яка постійно опікує пацієнта.

Проведення лікувально-діагностичних заходів без згоди пацієнта дозволено тільки у випадках загрози життю та здоров'ю пацієнта при нездатності його адекватно оцінювати ситуацію. Рішення в подібних випадках необхідно приймати колегіально і за участю його близьких.

При лікуванні осіб, що страждають психічними захворюваннями, лікар повинен керуватися Законом України «Про психіатричну допомогу».

При лікуванні дитини у віці до 14 років або хворого під опікою лікар зобов'язаний надавати повну інформацію його батькам або опікунам, одержати їхню згоду на застосування того чи іншого методу лікування або лікарського засобу, у максимально можливій мірі враховувати і побажання самого пацієнта.

Виятком можуть бути випадки невідкладної допомоги за життєвими вимогами.

Лікар повинен захищати інтереси дитини чи хворого, що не може самостійно прийняти рішення, якщо очевидно, що інтереси його життя і здоров'я байдужі оточуючим чи недостатньо ними усвідомлюються.

3.6. Лікар повинен поважати честь і гідність пацієнта, його права на невтручання в особисте життя, ставитися до нього доброзичливо, із розумінням сприймати занепокоєність рідних і близьких станом хворого.

Кожний пацієнт має право на зберігання особистої таємниці. Лікар, так само, як і інші особи, що беруть участь у наданні медичної допомоги, зобов'язаний зберігати лікарську таємницю навіть після смерті пацієнта, як і самий факт звертання за медичною допомогою, якщо хворий не розпорядився інакше, і його захворювання не несе загрози оточуючим, його близьким і суспільству.

Таємниця поширюється на всі відомості, отримані в процесі лікування хворого (у т.ч. діагноз, методи лікування, прогноз тощо).

Медична інформація про пацієнта може бути розкрита:

— в разі письмової згоди самого пацієнта;

— у випадку мотивованої вимоги органів дізнання, слідства, прокуратури і суду;

— якщо зберігання таємниці істотно загрожує здоров'ю і життю пацієнта і (або) інших осіб (небезпечні інфекційні захворювання);

— у випадку залучення до лікування інших спеціалістів, для яких ця інформація є професійно необхідною.

Ті особи, окрім лікаря, що користуються правом доступу до медичної інформації, зобов'язані зберігати в таємниці всі отримані про пацієнта відомості, і мають бути поінформовані лікарем про відповідальність, пов'язану з її розголошенням.

У процесі наукових досліджень,

навчання студентів і удосконалення лікарів повинна дотримуватися лікарська таємниця. Демонстрація хворого можлива тільки з його згоди.

3.7. Пацієнт має право на вичерпну інформацію про стан свого здоров'я, але він може від неї відмовитися або призначити особу, якій варто повідомляти про стан його здоров'я.

Інформація може бути прихована від пацієнта в тих випадках, якщо є вагомі підстави думати, що вона може завдати йому серйозної шкоди. Проте, при чітко вираженій пацієнтом вимозі, лікар зобов'язаний надати йому повну інформацію. У випадку несприятливого прогнозу для хворого необхідно поінформувати його делікатно й обережно, залишивши надію на продовження життя, на можливий успішний результат.

3.8. Лікар при вчиненні помилки або виникненні в результаті його дій непередбачених ускладнень зобов'язаний поінформувати про це хворого, старшого колегу або керівника підрозділу, а при їхній відсутності адміністрацію установи, де він працює, і негайно приступити до дій, спрямованих на виправлення шкідливих наслідків, не чекаючи вказівок на це; при необхідності залучати інших фахівців чесно поінформувати їх про суть помилки, або ускладнення, що виникло.

3.9. Свою практику лікар повинен здійснювати тільки під власним прізвищем, не вказуючи неофіційно привласнених титулів, ступенів, звань.

3.10. Лікар зобов'язаний по можливості знаходитись поряд із вмираючим хворим до останньої миті його життя, забезпечувати відповідні його стану лікувальні заходи і нагляд, підтримувати можливий рівень життя, максимально полегшувати фізичні і психічні страждання хворого і його близьких усіма доступними засобами.

Лікар повинен сприяти здійсненню права пацієнта на отримання духовної підтримки з боку представника відповідної релігійної конфесії.

Питання про припинення реанімації слід вирішувати, при можливості, колегіально у тому випадку, коли стан людини визначається як незворотня смерть відповідно до критеріїв, що визначаються Міністерством охорони здоров'я України.

Лікар не має права свідомо прискорювати настання смерті і не повинен удаватися до евтаназії або залучати до її виконання інших осіб.

3.11. Лікар не має права залишати своїх хворих у випадках загальної небезпеки.

3.12. Лікар не може пропонувати пацієнту методи лікування, ліки і медичні вироби, які не допущені до загального застосування Міністерством охорони здоров'я України у порядку визначеним законодавством.

РОЗДІЛ 4. КОЛЕГІАЛЬНІСТЬ ЛІКАРІВ

4.1. Протягом усього життя лікар

зобов'язаний зберігати повагу і почуття подяки до того, хто навчав його мистецтву лікування.

4.2. Лікар зобов'язаний охороняти честь і шляхетні традиції медичного співтовариства, з повагою і доброзичливістю ставитися до колег.

4.3. Лікар не вправі привселюдно ставити під сумнів чи дискредитувати фахову кваліфікацію іншого лікаря. Фахові зауваження на адресу колеги повинні бути аргументованими, необразливими за формою, зробленими в особистій бесіді, перед тим, як це питання буде винесене на обговорення медичного співтовариства або етичного комітету (комісії).

4.4. У важких клінічних випадках лікарі повинні надавати поради і допомогу своїм колегам у коректній формі. За процес лікування всю повноту відповідальності несе тільки лікуючий лікар, який вправі

ОБ'ЄКТИВ

Ігор СТОРОЖКО, завідувач стоматвідділення Тернопільської ЦРЛ

прийняти рекомендації колег або від них відмовитися, керуючись при цьому винятково інтересами хворого.

4.5. Лікарі-керівники наукових і лікувальних установ зобов'язані піклуватися про захист морально-етичних позицій і принципів, особистої гідності, а також достатнє матеріальне забезпечення і соціальний захист, створення умов для здійснення фахової діяльності, підвищення фахової кваліфікації своїх підлеглих.

4.6. Лікарі зобов'язані з повагою ставитися до іншого медичного і допоміжного персоналу, постійно турбуватися про підвищення його кваліфікації.

РОЗДІЛ 5. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗА УЧАСТЮ ПАЦІЄНТА

5.1. Перед початком біомедичних досліджень, апробації нових лікарських препаратів, лікувально-діагностичних методів та обладнання лікар повинний дістати письмову згоду на їх проведення з боку відповідної етичної комісії або комітету із затвердженням плану (протоколу) згаданого дослідження, у

ПРОЕКТ

якому повинні бути чітко визначені цілі, етичні аспекти, хід та можливі ускладнення цього експерименту.

5.2. Після ознайомлення пацієнта (учасника дослідження) з цілями, методами, потенційною користю і можливим ризиком лікар повинен отримати у встановленому порядку його письмову згоду на участь у дослідженні, яке на будь-якому етапі, за бажанням пацієнта, може бути безперешкодно денонсоване ним.

5.3. У відношенні недієздатних пацієнтів згода на участь у дослідженні повинна бути отримана в письмовій формі від батьків або іншого законного представника (юридично відповідальної особи). Подібні дослідження можуть проводитися тільки в інтересах порятунку життя, відновлення чи підтримки здоров'я досліджуваного без нанесення йому шкоди або погіршення здоров'я.

5.4. Наукові дослідження з участю пацієнтів можуть проводитися лікарями лише при одночасному дотриманні всіх перерахованих нижче умов:

— якщо вони служать поліпшенню здоров'я пацієнтів, які беруть участь в експерименті;

— якщо вони зроблять істотний внесок у медичну науку і практику;

— якщо результати попередніх досліджень і дані наукової літератури не свідчать про ризик розвитку ускладнень.

5.5. Медичні дослідження, пов'язані із залученням пацієнтів, повинні проводитись в умовах, що забезпечують автономію і безпеку досліджуваних, захищають їх гідність, виконуватись висококваліфікованими лікарями і науковцями під наглядом етичних комісій або комітетів. Дослідження припиняється у випадках виникнення незрозумілих і непередбачених ситуацій, а також при появі ознак небезпеки для життя і здоров'я учасника дослідження. Дослідження, що мають потенційну загрозу непередбачуваного результату, забороняється виконувати за участю вагітних жінок і новонароджених, а також на ембріонах людини.

5.6. Дослідник несе особисту відповідальність у випадку, коли внаслідок його дії (халатності, неввіро проведення експерименту тощо) стан здоров'я пацієнта погіршився. Лікар має всебічно сприяти відновленню нормального стану здоров'я пацієнта.

5.7. Всі учасники досліджень повинні бути застрахованими на випадок заподіяння незловмисної шкоди їх здоров'ю.

5.8. В експериментах на тваринах лікар-дослідник повинен дотримуватись принципів гуманності, намагатися максимально скоротити кількість експериментальних тварин.

РОЗДІЛ 6. НОВІТНІ МЕДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ

6.1. Дії лікаря при застосуванні новітніх медичних технологій (трансплантація людських органів і тканин, втручання в геном людини, у репродуктивну функцію тощо) визначаються етико-правовими і законодавчо-нормативними актами України, рекомендаціями та вимогами Всесвітньої організації охорони здоров'я, Біоетичного комітету

ЮНЕСКО та Комісії з питань біоетики.

6.2. При доборі хворих, що потребують проведення складних профілактичних, діагностичних і особливо лікувальних заходів (наприклад, трансплантація органів), лікарі, які вимушено встановлюють черговість у наданні допомоги, повинні виходити лише із медичних показань, приймаючи рішення самостійно чи колегіально за участю членів етичного комітету (комісії).

РОЗДІЛ 7. ІНФОРМАЦІЯ

7.1. Лікар зобов'язаний постійно підвищувати власну кваліфікацію, бути поінформованим стосовно найновіших досягнень у сфері своєї діяльності. Він має активно протистояти будь-якому викривленню інформації у наукових виданнях та засобах масової інформації.

7.2. Видання медичного характеру, виступи лікарів на наукових форумах, просвітня діяльність через ЗМІ повинні бути бездоганними в етичному плані, обмежуватися об'єктивною науково-практичною інформацією і не містити елементів несумлінної конкуренції, реклами і самореклами.

7.3. Лікар зобов'язаний невідкладно повідомляти в порядку передбаченому чинним законодавством про всі невідомі, небажані та побічні дії лікарських засобів і виробів медичного призначення, що спостерігались ним при наукових дослідженнях і в практичній роботі.

7.4. В інтересах забезпечення життя та здоров'я пацієнтів лікар повинен активно протистояти пропаганді й застосуванню методів діагностики і лікування та засобів, що не передбачені чинним законодавством.

7.5. Лікарські довідки повинні видаватися тільки відповідно до чинних законодавчих, нормативно-методичних і інструктивних документів.

7.6. Про результати своїх досліджень після оформлення авторського права на відкриття, винахід тощо лікар повинен оповістити своїх колег, перш за все, через засоби фахової інформації.

7.7. У наукових публікаціях лікарі повинні додержуватися авторського права. Включення себе чи інших осіб без достатніх причин до авторського колективу або замовчування прізвищ осіб, які активно брали участь в дослідженнях, так само, як і плагіат, є грубим порушенням принципів фахової етики. Безпринципне ставлення і байдужість до перекурення наукової істини, приховування членом наукового колективу принципів хиб наукового дослідження є неприпустимим.

РОЗДІЛ 8. ПОВАГА ДО ПРОФЕСІЇ ЛІКАРЯ

8.1. Принцип поваги до своєї професії повинен бути витриманим у всіх сферах діяльності лікаря: професійній, громадській, публіцистичній та ін. Кожний лікар повинен утримуватися від будь-яких дій чи висловлювань, які знецінюють повагу до медичного фаху. Всією своєю діяльністю він повинен сприяти збереженню та підвищенню престижності професії, до якої належить, а також дієвості даного Кодексу.

Від редакції.

Пропозиції щодо внесення змін і доповнень до проекту цього кодексу подавати проректору з науково-педагогічної та лікувальної роботи ТДМУ, професору О.І. Яшану.

У ТДМУ ПОБУВАВ ПОСОЛ МАЛАЙЗІЇ

28 березня 2009 року поважними гостями ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського були Надзвичайний і Повноважний посол Малайзії в Україні Абдул Сані Омар з дружиною та перший секретар посольства Малайзії.

У конференц-залі вони зустрілися з керівництвом університету. Від імені колективу ВНЗ і його ректора, члена-кореспондента АМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука ви-

розмови гості отримали вичерпну інформацію про сучасні європейські методики навчання та інформаційні технології, впроваджені в нашому ВНЗ, про співпрацю ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського з

Абдул Сані ОМАР з дружиною та перший проректор ТДМУ, проф. Ігор МИСУЛА біля пам'ятника Іванові Горбачевському

соких гостей тепло привітав перший проректор, професор Ігор Мисула.

Під час зустрічі високому гостю розповіли історію та сьогодення ТДМУ. Нині університетська діяльність здійснюється за кількома напрямками: навчальна, наукова, лікувально-виховна робота, видавнича. Навчання, звісно, на першому плані. За результатами підготовки фахівців наш ВНЗ згідно з рейтингом МОЗ

провідними закордонними вищими медичними навчальними закладами, інші важливі аспекти університетської діяльності.

Надзвичайний і Повноважний посол Малайзії в Україні Абдул Сані Омар висловив задоволення почутим, запитав про правила прийому в наш університет і запевнив, що в Малайзії щиро зацікавлені у співпраці з провідними ВНЗ України, зокрема з ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського.

Професори ТДМУ Михайло КОРДА, Микола ШВЕД і посол Малайзії Абдул Сані ОМАР

Україні посідає 4 місце серед вищих медичних закладів України. Студенти навчаються на 5 факультетах, у складі двох з них працюють навчально-наукові інститути. З кожним роком чисельнішим і потужнішим стає факультет іноземних студентів. Нині тут навчаються 706 юнаків і дівчат з 44 країн світу, в тому числі з Малайзії – 44 особи.

– Малайзійські студенти, – зазначив професор Ігор Мисула, – дуже старанні, відповідальні і викладачі ними задоволені. Під час

Поважні гості оглянули морфологічний та інші університетські корпуси, побували в гуртожитку, де зустрілися з малайзійськими студентами. А ввечері того ж дня відвідали палац культури «Березіль» ім. Леся Курбаса, де відбувся вечір міжнародного культурного обміну – добродіний концерт, який ініціювали іноземні студенти-медики і, зокрема, студенти з Малайзії.

Надія ГОРОШКО,
Ярослав СТАРЕПРАВО (фото)

30 ТИСЯЧ ГРИВЕНІ ЗІБРАЛИ СТУДЕНТ

Добродіний вечір культурного обміну в палаці культури «Березіль» зібрав понад тисячу глядачів. Ініціювали його студенти-іноземці, які навчаються в нашому університеті. Мета шляхетна – зібрати кошти й надати фінансову допомогу обласному спеціалізованому будинку дитини «Малютко».

У Тернополі така подія – вперше. Задум належав студенту медичного факультету з Малайзії Ганеш Кумару, якого підтримали його земляки й інші студенти-іноземці та наші співвітчизники. Згоду-підтримку отримали від ректора ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, члена-кореспондента АМН України, професора Леоніда Ковальчука, декана факультету іноземних студентів, професора Михайла Корди.

Як розповів професор Михайло Корда, майбутні медики готувалися до цього вечора три місяці. Іноземні студенти привезли зі своєї батьківщини національні костюми, сувеніри. А ще – виготовили 10 тисяч бантиків із зелених стрічок, які символізували підтримку та допомогу дітям-сиротам. Ці стрічки розповсюджували, збираючи пожертви до благодійної скарбнички. Зелені бантики та запрошення, які видрукували за власні кошти, мали

попит. Бажаючих потрапити на вечір культурного обміну в «Березіль» виявилось більше, ніж могла вмістити зала. Сама була свідком, як якась жінка зранку в суботу примчала в університет, щоб спитати, чи є ще запрошення, і дуже засмутилася, довідавшись, що всі роздали ще чотири дні тому.

А в «Березолі» був аншлаг. Серед почесних гостей свята – ректор ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, член-кореспондент АМН України, професор Леонід Ковальчук, директор Українського державного центру міжнародної освіти Міністерства освіти і науки України В'ячеслав Тимохін, міський голова Тернополя Роман Заставний, декан факультету іноземних студентів Михайло Корда. Запрошення своїх земляків – малайзійських студентів відвідати Тернопіль і побувати на святі прийняли Надзвичайний і Повноважний посол Малайзії в Україні Абдул Сані Омар з дружиною.

В'ячеслав ТИМОХІН вручає ректору ТДМУ Леонідові КОВАЛЬЧУКУ пам'ятну медаль «За досягнення в галузі міжнародної освіти»

Перед конкурсом у фойє палацу культури іноземні студенти-медики розгорнули виставку-продаж сувенірів. Гостям пропонували також скуштувати національні страви. Скажімо, гострі квашені баклажани з горіхами – заатор мікдус, пасту з кунжутного насіння – тхіне.

Міський голова Тернополя Роман ЗАСТАВНИЙ

індійське сарі. Муругану – українська вишиванка.

– Маємо унікальну нагоду побачити виступи представників багатьох країн світу, – звернулися ведучі до присутніх. – Але перед тим, як розпочати нашу культурну програму, просимо піднятися на сцену почесних гостей.

– У нашому університеті навчається понад 700 іноземних студентів з більш ніж 40 країн, – сказав ректор ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського, член-кореспондент АМН України, професор Леонід Ковальчук.

ФОТОРЕПОРТАЖ

ДЛЯ «МАЛЯТКА» -МЕДИКИ

— Тож маємо чудову нагоду побачити самобутнє та неповторне автентичне мистецтво. Особливо приємно, що ініціатива проведення цього заходу з метою зібрати кошти для допомоги дітям-сиротам належить студентам. Радий вітати Надзвичайного і Повноважного посла Малайзії в Україні Абдула Сані Омара з дружиною, присутніх у цьому залі. Переконаний, що сьогоднішній вечір стане ще одним

— Для мене та моєї дружини велика честь бути присутніми на цьому святі, — сказав Надзвичайний та Повноважний посол Малайзії в Україні Абдул Сані Омар. — Дуже задоволені, що є тут, і хочемо подякувати за запрошення. Таке свято національних культур дуже важливе, бо воно ще раз доводить єдність і рівність країн світу та людей, що в них живуть. Співкування між різними народами сприяє кра-

проявом взаєморозуміння і дружби між народами.

Про важливість ініціативи студентів-медиків, яку підтримала й міська влада, мовив і міський голова Тернополя Роман Заставний.

— У всьому світі політики працюють задля зміцнення взаєморозуміння і дружби між країнами. Але те, що роблять студенти Тернопільського державного медичного університету — кращого медичного ВНЗ України — мабуть, не під силу зробити сотням політиків. Щира подяка керівництву ТДМУ, яке підтримало іхню ініціативу, Надзвичайному та Повноважному послу Малайзії в Україні Абдулу Сані Омара — за увагу до ініціативи своїх земляків, які розкривають нам самобутню культуру Малайзії, інших країн.

Міський голова зазначив, що учасники конкурсу наділені не лише талантами, а й найголовнішою людською якістю — милосердям. Роман Заставний висловив надію, що благодійну акцію майбутніх медиків в Тернополі підтримають студенти інших ВНЗ України. І запрошив усіх до спільної участі в наступному проекті, який, сподівається, стане всеукраїнським.

щому взаєморозумінню, зміцнює і розширює дружні зв'язки між країнами. Щира подяка студентам, які зорганізували це свято і зробили захід благодійним.

— Сьогодні міжнародна освіта України — це 50 тисяч іноземців із 134 країн світу, які навчаються у 226 ВНЗ України, в тому числі і в ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. Ваш університет — один з найкращих в Україні, — сказав, привітавши присутніх, директор Українського дер-

жавного центру міжнародної освіти В'ячеслав Тимохін.

Представник Міністерства освіти і культури України вручив ректорові нашого університету, члену-кореспонденту АМН України, професору Леоніду Ковальчуку пам'ятну медаль «За досягнення в галузі міжнародної освіти».

Почесних гостей тепло привітав організатор благодійного вечора, студент з Малайзії Ганеш Кумар і висловив щире подяку членам організаторського комітету, всім, хто долучився до концерту.

Декан факультету іноземних студентів, проф. Михайло КОРДА

Розпочала музичну частину заходу чудовою українською пісню «Соловейко» випускниця ТДМУ Наталя Волотовська, яка вийшла на сцену в українському національному строї та заспівала так щиро й задушевно, що аж заслухаєшся. Відтак

народні пісні і танці виконували представники різних країн. Всі виступи зривали шалені оплески. Яскраві національні костюми вабили зір. Пластика рухів говорила більше, ніж може змалювати слово. Кожна пісня мала своє етнічне обличчя. Виконавці ніби привезли в Україну живий подих свого краю.

За індієстськими віруваннями Всесвіт складається з п'яти елементів, що рухаються в певному порядку. Це — земля, вода, вогонь, повітря і небо. Мовою танцю про це розповіли студенти з Малайзії. Спудеї з Індії виконали танець, який на сході країни танцюють під час літнього фестивалю на честь богів, а потім — танець

Віну, надзвичайно популярний в північній частині Індії. Звучали пісні з Нігерії, Польщі, Малайзії, Індії. Тріо бандуристок — сестри Богуслава, Христина та Марія Простаки — виконали прадавню «Гей, крочком,

— А зараз ми побуваємо в Техасі і побачимо ковбойські танці.

Що не танець — справжня поема. Відточену техніку та артистизм продемонстрували студенти із Сирії, Нігерії, Гани, Ямайки, Єгипту, Уганди. Загалом у концертну програму увійшло три десятки номерів, виступило понад 200 учасників. Кожна пісня, кожен танець були яскравими, колоритними і глядачі їх сприймали на «ура». Оплески, захоплені вигукі...

Думки й почуття, що переповнювали серця присутніх в залі, висловив декан факультету іноземних студентів, професор Михайло Корда:

— Ми отримали величезне задоволення від цього феєрверку пісень і танців. Їх виконавці могли б прикрасити будь-яку професійну сцену, хоча не є професійними артистами. Вони — студенти-медики і їхнє головне завдання — вивчати медицину в університеті. Впевнений, вони будуть дуже добрими лікарями, тому що мають у серці головне — любов і співчуття до ближнього.

А потім був фінальний показ традиційних національних костюмів і вихід на сцену всіх учасників концерту. І знову — оплески... Атмосфера доброзичливості, щирості та розквітності панувала впродовж всього чотирьохгодинного концерту.

Студенти-медики — організатори благодійної акції — зібрили на потреби сиріт з дитячого будинку «Малютка» понад 30 тисяч гривень.

**Оксана БУСЬКА,
Ярослав СТАРЕПРАВО (фото)**

ПІДВИЩЕННЯ МОВНОГО РІВНЯ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

United Kingdom (об'єднане королівство Великобританії та Північної Ірландії) – одна з тих країн, історія якої вплинула принципово на історію всього людства.

Британія для іноземців – барвіста зовнішність «старої доброї Англії», країна недоторканих правопорядків, бездоганної люб'язності, дивовижного індивідуалізму та старих традицій.

Минули сторіччя після смерті королеви Вікторії і всі сліди цієї епохи повинні були б зникнути під дією часу. Проте «стара добра Англія», багато чого – її принципи, її ідеали, її стиль – нікуди не зникли, просто приховані під тонким шаром сучасного прогресу. Британці пишуться тим, що помітно відрізняє їх від будь-якої іншої нації. Вони досі дотримуються старих звичаїв, зокрема, таких, як лівосторонній рух чи гра в крикет. Вони без особливого бажання перейшли на десятиречну систему мір, змінивши свої улюблені пінти на літри, а дюйми

Корпус кафедри соціальної медицини Брістольського університету

Основною метою моєї поїздки було вдосконалення знань і вмінь володіння та викладання англійською мовою програмного матеріалу і водночас ознайомлення з навчально-методичним процесом медичного факультету Брістольського університету.

у навчальному закладі є 4 види курсів: I – загальний англійський, II – підготовка для складання вступних іспитів до університету (IELTS), III – основна університетська програма (на прикладі Кембриджського університету) та IV – комбінований з додатковими приватними

викладачем щодо системи проведення занять, умов перебування та навчання в групі, умінь оволодіння поданого програмного матеріалу й засвоєння цього мовного рівня (під час обговорення тих чи інших моментів навчання у мовному центрі студент ділиться своїми враженнями та побажаннями, а також вирішує певні складнощі та труднощі, які виникають під час навчання).

Після зарахування на той чи інший мовний рівень студент самостійно обирає програму, за якою бажає навчатися, враховуючи кількість годин за напрямками – граматику, прослуховування, читання та розмовна мова згідно з розкладом:

- 9.15 – 10.15 – граматику;
- 10.15 – 11.00 – прослуховування;
- 11.30 – 12.15 – читання або розмовна мова;
- 14.00 – 15.30 – тестові практичні заняття (також практика вступних тестів у ВНЗ і для навчальних, післядипломних та докторантських про-

було ознайомлення із навчальним процесом медичного факультету Брістольського університету, адміністративний корпус якого розміщений у стародавній будівлі минулого століття. Цей університет засновано 1876 року, а 1909 р. королівським наказом йому було присвоєно університетський статус. Головна будівля Wills Memorial Tower була подарована цьому закладові вельможною родиною 1920 року, а велич цієї будівлі, її готичний стиль у білому камені вражає кожного, хто відвідає цей університет. Цікавим є те, що знатні родини Англії мають свої особисті герби та лозунги, які занесені у книги, як історичні відомості про них. На стінах цього університету (в аудиторіях, лекційних і конференц-залах) належно вивішені всі герби знаменитих людей, які були меценатами університету. Крім основного корпусу, існує ціле університетське містечко, де розміщені факультети та різні кафедри, навчальні лабораторії й університетські клініки, наукові відділення і бібліотеки. Цей університет є престижним і популярним в Англії, а після Оксфордського, Кембриджського університетів він посідає третє місце щодо вивчення медичних дисциплін. Нині в ньому навчається іноземні студенти більш як

Рівень(загальноєвропейський)	IELTS	основна університетська програма
Elementary	-	-
Pre-Intermediate	3	-
Intermediate	4	попередній англійський тест
Upper-Intermediate	5	перший сертифікат англійської мови
Pre-Advanced	6, 7	вищий сертифікат англійської мови
Advanced	8	професійний сертифікат англійської мови

– на сантиметри, проте залишили своєю грошовою одиницю «фунти стерлінгів» незмінною ще з XVI століття.

Справжніх англійців можна розпізнати за трьома основними рисами: манірність, гордовитість і тонкий гумор. Але найважливіша риса усіх британців – національний характер. Вони вміють любити і пишатися всім тим, що пов'язує їх з історією та традиціями країни. Столицею цієї країни, яка розташована на острові й відділена від усієї Європи вузькою протокою Ла-Маншем, є Лондон. Це дивовижне місто, в якому традиція і сучасність зливаються в одне ціле. Букінгемський палац, Біг-Бен, Трафальгурська площа, Тауер, набережна Вікторії і т.д.

Ще одним не менш відомим і чудовим містом є Брістоль. Воно найбільше портове місто західної Англії та вражає своєю архітектурою в готичному стилі, Катедральним собором, чудовою набережною

Навчання з вдосконалення мовного рівня тривало протягом січня на курсах IELTS при English Language Centre (м. Брістоль), заснованому 1969 року. Перші враження були захоплюючі як від організації роботи, так і від методик проведення загалом. Хочеться зазначити, що особливістю подібних центрів і коледжів Великобританії є те, що всі викладачі працюють як одна команда, яка зацікавлена у високому рівні знань англійської мови студентів-іноземців та підготовці їх до вступу у вищі навчальні заклади. В English Language Centre (ELC) одночасно навчається майже 185 студентів-іноземців з більш як 35 країн світу. При вступі на навчання в цей заклад вікових, національних і релігійних обмежень не існує.

У ELC вивчається кілька рівнів мовної підготовки (Elementary, Pre-Intermediate, Intermediate, Upper-Intermediate, Pre-Advanced, Advanced), але, як правило, всі вони мають як мінімум 28 уроків на тиждень (21 година), 2 години консультацій та 4 години домашнього завдання, яке можна виконати після занять у центрі, проконсультувавшись з викладачем. Звичайно, вибір залишається за студентом – який термін навчання обрати. Найменшим курсом підготовки є 2 тижні,

уроками (дипломне університетське навчання, післядипломне та докторантські програми) (див. табл.). Підготовка та опрацювання навчального матеріалу для складання TOEFL, TOEIC та BEC.

Для студента визначення та обрання курсу, звичайно, є наслідком проходження тестування, що визначає його початковий рівень володіння англійською мовою, зарахування його в групу з однаковим рівнем. Після складання тестів у письмовій формі студентів-іноземців, які отримали відповідну кількість правильних відповідей, зараховують на певні рівні.

Хотілося б поділитися своїми враженнями. Після написання мною вступних тестів виникли відчуття особливого хвилювання і перед очима сплинув період студентських років, що переплітався з життєвим досвідом та викладацькою практикою. Зазвичай результати тестів отримуєш наступного дня, де вказано мовний рівень та групу, в якій навчаєшся. Групи формуються не більше 10-12 осіб, що дає змогу кожному студенту активно працювати на занятті. Заняття проходять з 9.00 до 15.30 у різних його формах і проявах (на I-ому уроці подають граматичний матеріал, на II-му вивчають певну тему, а на III-ому проводять закріплення пройденного матеріалу у вигляді тестів та підбивають підсумки щодо підтвердження мовного рівня студента. Як правило, заняття ведуть в ігровій, дискусійній та модельованій формі, де кожен студент бере активну участь і виконує індивідуальне завдання. Крім цього, особливою проведенням різних методик, застосованих на заняттях, є індивідуальне спілкування з кожним

Дарія КОЗАК і викладач ELC Катеріна РАЙДЕР (праворуч) з групою студентів

грам). Здебільшого у даному ELC ведуть підготовку студентів для здобуття подальшої вищої освіти в трьох напрямках – для вступу в університети, для навчання у них та для аспірантських, магістерських і докторантських програм, які пропонують деякі університети Великобританії (Оксфордський, Кембриджський, Брістольський та інші). Основною навчання є безпосередня зацікавленість кожного студента в отриманні нових знань та підвищення свого мовного рівня.

Навчання в English Language Centre дало мені можливість підвищити рівень знань англійської мови, отримати сертифікат, який засвідчує мовний рівень і практично впроваджувати здобуті знання в навчальний процес нашого університету під час читання лекцій та проведення практичних занять з іноземними студентами.

Під час навчання приємно було відчувати себе ще раз студенткою та поряд з цим винести корисний урок для себе про можливість викладання програмного матеріалу згідно із сучасними системами та методами в своїй педагогічній практиці й поділитися набутим досвідом з колегами.

Наступним кроком з часу мого перебування у Великобританії

із 100 країн світу (майже 16% від загальної кількості студентів). Рівень викладання у Брістольському університеті Агентство нагляду за якістю освіти оцінило на «відмінно». Програми навчання проходять за такими напрямками – дипломна та післядипломна освіта. Водночас дипломна освіта здобувається на таких факультетах, як медицина і стоматологія, медицина і ветеринарія, інженерія, соціальні науки, юриспруденція та мистецтвознавство. Тоді як післядипломна освіта – магістратура, аспірантура та докторантура, умовою вступу до яких є високий рівень володіння англійською мовою (на рівні IELTS від 6,5 до 7,5 балів – магістерські, від 7,5 і вище аспірантські та докторантські програми). Слід зазначити, що на університетському веб-сайті присутня програма (index A-Z), яка зустрічається на кожній сторінці сайту, де розміщена вся інформація щодо факультетів, кафедр, дослідницьких центрів, інформаційних курсів та багато інших аспектів.

В організації роботи цього ВНЗ цікавим є те, що для іноземних громадян складено річний розклад відвідування університету (дні відкритих дверей), де вказано час, країна та відповідальна особа закладу.

Лекційна зала Брістольського університету

ПІДВИЩЕННЯ МОВНОГО РІВНЯ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Згідно із складеним розкладом, відвідати цей ВНЗ мають змогу бажаючі з різних країн світу у визначені дні, проживаючи в університетському готелі.

Організація Болонської системи навчання у Тернопільському медичному університеті наближена до такої ж системи Брістольського університету (блочна система навчання, модульна система оцінювання, складання практичних навиків, за-

ділила більше цій кафедрі, адже була знайдена спорідненість напрямків роботи наших університетів в цій галузі. Після завершення вивчення даної дисципліни студенти здають практичні навиків, тестовий контроль та іспит, де проявляють свої знання у виявленні симптомів і постановці діагнозу, інтерпретують результати лабораторних досліджень, оцінюють загальне здоров'я індивіда, вказують профілактичні заходи та заходи для його оздоровлення, а також здійснюють санітарно-епідемічний контроль об'єкту, території й місцевості. Водночас на кафедрі особливу увагу приділяють вивченню проблем здоров'я дітей і підлітків, враховуючи сучасні методи терапевтичного та хірургічного профілів. Незвичним виявилось те, що під час вивчення цього предмету в блоці Public Health присутній педіатричний день, під час якого студенти закріплюють теоретичні знання в клініці. На кафедрі проблемами дитячого організму займається проф. George Davey Smith, який очолив міжнародний проект для дослідження стану здоров'я дітей 90-х в Індії. Співробітники кафедри випускають допоміжні матеріали для студентів у вигляді робочого альбому, де вказані розклад занять і лекцій на весь навчальний рік, перелік знань та вмінь, які необхідно опрацювати під час занять з коротким змістом кожної, розглядаються ситуаційні задачі з по-

English Language Centre (м. Брістоль)

стосування комп'ютерних технологій у навчальному процесі тощо). Проте є й відмінності, з якими доцільно було б ознайомитися викладачам ТДМУ під час стажування у Великобританії.

Зустріч доцента Дарії КОЗАК з професором Яов-Бен-ШЛОМО

Під час перебування в університеті м. Брістоля мала змогу ознайомитися з університетом, а також зустрітися з проф. Яов-Бен-Шломо, який є спеціалістом в галузі епідеміології та очолює кафедру соціальної медицини.

Згідно з програмою до цієї дисципліни ввійшли: епідеміологія, профілактична медицина та здоров'я всього населення, яку викладають на медичному та стоматологічному факультетах певним блоком. На даній кафедрі особливу роль відводять профілактичній медицині, де вивчають методи та заходи захисту особистого здоров'я й здоров'я всієї нації. Під час зустрічі із співробітниками кафедри ознайомилися з історією кафедри, організацією навчального процесу, зокрема, з впровадженням вимог Болонської декларації в навчальний процес ВНЗ. Увагу при-

ставленими питаннями, на які студентам у письмовій формі необхідно відповісти наприкінці занять та домашнє завдання. Під час зустрічі з проф. Яов-Бен-Шломо була досягнута усна домовленість щодо можливості ознайомлення та стажування англійських викладачів нашого ВНЗ в Брістольському університеті.

Стажкування в Брістольському English Language Centre згідно з навчальною програмою курсу IELTS дало мені змогу підвищити мовний рівень знань, а також ознайомитися із сучасними тенденціями у світовій вищій освіті, з новітніми навчальними та науковими методиками й системами викладання програмного матеріалу.

**Дарія КОЗАК,
доцент кафедри загальної
гігієни та екології**

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МАРАФОН ЗДОРОВ'Я ОЛЬГИ БОГОМОЛЕЦЬ

6 квітня у Тернополі провели перший тур добродійного Всеукраїнського марафону здоров'я Ольги Богомолець за підтримки Президента України Віктора Ющенка.

Ініціатором проведення марафону стала професор, доктор медичних наук, автор та виконавець українських романсів і, перш за все, небайдужа людина Ольга Богомолець.

Основна мета першого туру — допомога дітям-сиротам і дітям з малозабезпечених родин, що потребують сучасної онкологічної медичної допомоги.

Професор Ольга Богомолець проводить у обласних центрах України благодійні медичні огляди учнів шкіл-інтернатів за допомогою єдиного у нашій країні епілюмінісцентного дерматоскопу, призначеного для ранньої діагностики переродження родимки. Хворих дітей скеровуватимуть на огляд до Інституту дерматології та косметології (Київ) і, за необхідності, безкоштовно оперуватимуть.

Упродовж місяця в дитячих будинках і школах-інтернатах Тернопільської області відбувалися попередні огляди хлопчиків і дівчаток. За попередніми даними, серед дітей-сиріт і дітей з малозабезпечених сімей були

Професор Ольга БОГОМОЛЕЦЬ

виявлені понад 60 осіб, які потребують додаткового огляду професора Ольги Богомолець.

На оглядах, які проводила заслужений лікар України Ольга Богомолець, були присутні спеціалісти Тернопільського обласного управління охорони здоров'я, медичні працівники дитячих будинків і шкіл-інтернатів області.

У понеділок зранку професор Ольга Богомолець оглядала дітей в обласній дитячій лікарні. Перед обідом дала прес-конференцію для тернопільських ЗМІ. А у надвечір'я в палаці культури

«Березіль» відбувся благодійний концерт Ольги Богомолець «Янголе мій», де вона виконала авторські українські романси на вірші Ліни Костенко, Євгена Свєрстюка та власні вірші.

Усі заходи, заплановані у межах першого туру марафону здоров'я, відбуваються безоплатно. Гроші, витрачені на його проведення, є особистими коштами родини Богомолець-Шереметьєвих — професора медицини Ольги Богомолець-Шереметьєвої та її чоловіка — відомого колекціонера й мецената Олексія Шереметьєва.

Довідка: Злоякісні пухлини шкіри займають в Україні друге місце у структурі онкологічних захворювань. Цей високий показник пов'язаний не з відсутністю методів лікування, а з несвочасною діагностикою. Навіть досвідченому лікарю часом важко визначити початкову стадію злоякісного переродження родимих плям. Але нині найсучасніші досягнення у дерматології — метод комп'ютерної епілюмінісцентної дерматоскопії дозволяє фахівцям виявити родимку, що перероджується, вже на початковій стадії.

Детальніше читайте у наступному номері газети.

**Наталія БАРСЬКА,
керівник проекту**

БЕЗКОШТОВНЕ ФЛЮОРОГРАФІЧНЕ ОБСТЕЖЕННЯ – НА МАЙДАНІ

На Театральному майдані міста Тернополя відбулася акція, присвячена Всесвітньому і Всеукраїнському дню боротьби з туберкульозом. Зорганізували та провели її працівники СТМО «Фтизіатрія», комунальної установи «Центр здоров'я», облас-

ної санітарної-епідеміологічної служби.

Понад 200 тернополяни пройшли безкоштовне флюорографічне обстеження в машинах, що обладнані цифровими флюорографами. Обстежували працівники облас-

ного протитуберкульозного диспансеру.

Виявлено 11 пацієнтів, яким необхідно пройти додаткове обстеження і лікування.

Організатори акції вдячні працівникам засобів масової інформації за оперативне висвітлення заходу, всім, хто небайдужий до цієї проблеми та взяв участь в проведенні заходу.

(Прес-служба ОДА)

ПРО ІСТОРІЮ НЕСКОРЕНИХ РОЗПОВІДАЄ ВИСТАВКА

«Блаженні всі, що полягли за рідний край. І ті блаженні, що спочили і без хреста, і без могили». Ці поетичні й водночас слова істини прозвучали з уст ведучої на відкритті в Тернополі фотовиставки «Українська повстанська армія: історія нескорених». Я б їх назвав епіграфом цієї культурної, а, мабуть, найперш — історичної, суспільної та патріотичної події. Адже маємо знати, особливо молодь, правду про герої борні за незалежність України.

Виставку відкрили в картинній галереї обласної організації Національної спілки художників України. Це — спільний проект Служби безпеки України та Центру досліджень визвольного руху за сприяння Інституту національної пам'яті.

Тимчасово виконуючий обов'язки начальника управління СБУ в Тернопільській області Іван Юлик зазначив, що його колеги, впорядковуючи та розсекречуючи архівні матеріали радянських органів держбезпеки, мають єдину мету: «утвердити об'єктивну правду про минуле українського народу, звільнити від тих нашарувань, які

Учасники національно-визвольних змагань з Тернополя Петро КАСІНЧУК та Євстахій ДОБРОВОЛЬСЬКИЙ оглядають виставку

спотворюють істину». Тож упродовж майже двох тижнів тернополяни та гості міста зможуть ознайомитися з понад півтисячею оригінальних світлин, документів з радянських і німецьких архівних джерел, внут-

рішніми документами ОУН та УПА, які протягом кількох десятиліть зберігалися в архівах Державного політичного управління та Народного комісаріату внутрішніх справ і були недоступними для дослідників.

Управління СБУ в Тернопільській області представило стенди, де знайшли висвітлення архівні кримінальні справи борців за волю України. З фондів державного архіву області теж виставили матеріали про діяльність Української повстанської армії, а також дослідницькі праці на цю тематику науковців і краєзнавців краю. Відвідувачі зможуть більше дізнатися про легендарного командира військової округи УПА «Лисоня» Омеляна Польового-«Остапа». Нині в Тернополі його ім'я носить одна з вулиць. Бофони (грошові знаки ОУН-УПА), листівки, звернення, бойові вісті — це лише маленька частина матеріалів з так званого «Озерянского архіву УПА», який віднайшли п'ять років тому в селі Озерна на Тернопіллі.

Організатори виставки назвали її своєрідним пересувним музеєм, де не пропагують, а інформують, відроджують правду про Українську повстанську армію для нинішніх і майбутніх поколінь українців.

Микола ВІЛЬШАНЕНКО

ПЕНЗЕЛЬ В ДУШУ ЗАЗИРА

Примхлива доля забрала у Світлани Драган чи не найцінніше — можливість ходити. А Бог, побачивши, як дівчина мужньо тримається, нагородив її, подарувавши безцінний скарб — талант до малярства.

— Ніколи не втрачала надії на Боже милосердя й людську доброту, — каже Світлана. — Навіть у найбільших терпіннях відчувала теплий дотик Божої любові. Вдячна Творцеві за таланти, які він подарував мені, намагаюся використати їх для добра, людей, щоб любов'ю й радістю наповнювалося їхнє життя.

На картинах Світлани Драган широка палітра сюжетів, у її творчому доробку багато портретних полотен, натюрморти, але загалом переважає релігійна тема.

— Вона мені найбільше до душі, — розповідає мисткиня. — Образи, що малюю, це як молитва мого серця, вдячність Богові за всі отримані ласки. Є в мене також серія мініатюр — асоціацій до висловів зі Святого Письма. Люблю ще малювати квіти, натюрморти. Мені подобається, як називають натюрморт англіїці — «тихе життя». Натюрморт для мене не «мертва натура», а тихе життя, яким живуть рослини, квіти, предмети і я намагаюсь це передати у своїх малюнках. Інколи картина пишеться легко, на одному подиху, а часом довго виношується всередині та простояє, немов зернятко з землі.

Коли вперше побувала на виставці Світлани Драган, не йняла віри, як людина, що переживає тяжкий щоденний біль, може творити такі полотна — оптимістичні, природні, життєствердні. А яке розмаїття палітри в її квітах-картинах! Це дивовижно, бо усі витвори художниці немов би сяють світлом любові, душевної краси і добра. Здається, енергія Космосу живить їх зсередини. Сама ж авторка дивує усім — стилем життя, манерою спілкування, впевненістю, а найбільше — стійкістю. Каже, що навіть у найважчі хвилини вона

Роботи Світлани ДРАГАН

вірила у Творця, нікому не дорікала і не зневірилася в людях.

А торік у Світлани з'явилося ще одне захоплення — бісероплетіння.

Якось у притулку, де вона колись мешкала, побачила, як одна дівчина намагалася щось плести з бісеру, щоправда, це їй ніяк не вдавалося. Отож спробувала допомогти і як результат — ще одне захоплення. Згодом пані Світлана навітьгурток зорганізувала — навчала дівчаток плести гердани, браслети та іншу біжутерію. Влітку під час відпочинку в жіночому

Не можу знайти в нашій мові таких слів, аби передати усю ту безодню страждань і душевних випробувань, яких довелося зазнати її ніжній натурі. Описати це важко, осмислити — неможливо.

Не можна й уникнути гірких, пекучих запитань: «За що людині такі непосильні муки?», «Хіба можна, пройшовши земне пекло, не впасти і не надломитися?»

монастирі на заняттях викладача школярям бісерну справу.

ПЕРША ВИСТАВКА КАРТИН — ЗА КОРДОНОМ

А ще Світлана Драган дуже любить мандрувати. Хоча і не часто їй це вдається, але якщо людина дуже сильно чогось захоче, каже вона, це обов'язково збудеться. Пригадує, як одного року у притулок, де мешкала (цей будинок — пам'ятка архітектури, один з палаців графа Потоцького у селі Рай, неподалік Бережан), приїхали на екскурсію поляки. Оглянули колишній палац, парк. Коли побачили Світланіні роботи, запросили до себе у гості.

— Я не зовсім уявляла, як на інвалідному візку можна кудись потрапити, — розповідає художниця. — В Україні не часто можу кудись поїхати, бо в нас ніщо не пристосовано для людей — ні транспорт, ні дороги, ні будинки.

Десь за тиждень Світлана отримала запрошення з Польщі, з оформленням візи допомогла Бережанська райдержадміністрація. Так вперше в житті вона змогла виїхати за кордон, побачити інший світ, інше життя. Тиждень Світлана гостювала у цій країні, для неї зорганізували цікаву культурну програму. Побувала в Ченстохові, Краківі. Проблем з пересуванням, каже, не було, бо ж там усюди — пандуси, ліфти. Навіть на вежу, з якої видно весь Краків, змогла піднятися. Але найбільше втішив її подарунок, який приготували меценати-поляки — електричний візок, річ як для нашої людини, просто-таки дивовижна. Тож усе торішнє літо Світлана каталася. Їздила на ньому аж до Бережан, а це від притулку кілометрів зо три.

— Світ для мене з допомогою цього візка став значно ширшим, — зауважує вона. — Це навіть не подарунок, а щось невимовно більше.

У Ключборку, там під час подорожі мешкала Світлана, влаштували виставку її робіт — картин та виробів з бісеру. До речі, найперша виставка художниці, точніше, конкурс, в якому вона брала участь, теж був у Польщі. Тоді вона навіть стала переможницею — виборола II місце на міжнародному творчому змаганні в Ольштині, де виставляли роботи дітей з України та Польщі. Так розпочався її шлях у доросле мистецьке життя. Потім була пер-

сональна виставка картин у Збараж, згодом — у Тернополі. Не один раз брала участь у художніх виставках до Міжнародного дня інваліда у Києві.

Світлана ДРАГАН серед студентів-медиків

Нещодавно Світланіні роботи «побували» на кафедрі соціальної медицини, економіки та організації охорони здоров'я Тернопільського медичного університету.

«КОЛИ ПІДНІМАЄШ ВІТРИЛО, ТО БОГ ПОСИЛАЄ ТОБІ ВІТЕР»

Цю фразу Світлана любить повторювати з того часу, як почала вірити у зміни в своєму житті. І як не дивно, її мрії збуваються, Всевишній посилає небайдужих людей, які допомагають. Саме завдячуючи їм, розпочалася нині ще одна, нова сторінка Світланіного життєпису.

— Я мріяла про комп'ютер. Хочу вивчити графічні програми, роботу в «Інтернеті», це дасть мені змогу виходити бодай у віртуальний світ і вдосконалюватися далі, — ділиться думками Світлана. — І люди, які вирішили мені допомогти, влаштували цю міні-виставку на кафедрі. Зустрілася з ними у притулку. Вони приїхали на екскурсію до парку й наївно шукали там екскурсовода. Ця кількахвилинна зустріч змінила моє життя. Познайомилася з чудовою неординарною людиною Ольгою Несторівною Литвиною. Саме з її ініціативи влаштували виставку моїх картин на кафедрі соціальної медицини, аби зібрати гроші на комп'ютер. Знайомство з нею повернуло мені віру в життя, дало сили й оптимізму. Хочу щиро подякувати всім працівникам кафедри, які сприяли втіленню цієї ідеї. Чула, що університет з ініціативи ректора, члена-кореспондента АМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука розпочав акцію допомоги людям з особливими потребами. Відчула на собі дію цього задуму.

Десятки студентів долучились до роботи зі мною, вони щиро цікавляться моїми проблемами, допомагали з довідками, які мені необхідні для того, щоб потрапити на навчання до Львівського міжрегіонального центру реабілітації інвалідів, де хочу пройти комп'ютерні курси. Це велика допомога, адже я на візку і численні кабінети мені просто недоступні.

Нещодавно перебувала на лікуванні в нейрохірургічному відділенні обласної лікарні. Хочу подякувати всім лікарям і медс-

трам за добре, чуйне ставлення. Я настільки комфортно себе почувала, що могла навіть творити.

Першим, хто зустрів і прийняв мене, був завідувач курсу нейрохірургії ТДМУ Петро Степанович Гудак. У цієї людини — добре серце, яке гріє своїм теплом інших. Він оточив мене своєю увагою, чуйністю та добротою. Коли потрібно було зробити обстеження на магнітно-резонансному томографі, знаючи, що в мене мало коштів, він попросив лікарів, щоб мені це зробили безкоштовно.

Хочу подякувати також завідувачу відділення нейрохірургії Ігорю Володимировичу Загрійчуку, пильне око якого встигає побачити щонайменшу деталь і дбає про потреби кожного хворого у відділенні. Також вдячна лікарю Олександрі Олександрівні Трибулю за все, що він для мене зробив, адже це інколи й виходить за рамки того, що може зробити нейрохірург. Його весела жвава вдача та оптимізм піднімають хворому настрої навіть у похмурий день.

Завдяки допомозі багатьох небайдужих людей — працівників і студентів ТДМУ, підприємців, медиків обласної лікарні — нині на столі у пані Світлани — новенький комп'ютер. Змінила вона й помешкання — її охоче запросив директор Петриківського геріатричного будинку Степан Глушок.

А наостанок хотілося б зауважити: те, що спіткало в житті Світлану Драган, могло б трапитися з кожним. Але чи в кожного вистачило б мужності знести усі ці випробування, знайти в собі сили знову і знову повертати на світлу дорогу Добра та Любові? Без сумніву, виборсатися можуть лише сильні духом і вірою особистості.

Лариса ЛУКАЩУК

Поради

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ УСПІХ У ЖИТТІ?

Невдачі народжують зневіру, що виснажує людину, штовхають на різні крайнощі й поступово затягують у «болото» життєвих негараздів.

Чи можна цьому запобігти? І чи є шанс змінити на краще власне життя? Спочатку з'ясуємо, які чинники на нього впливають. Наше життя складається з багатьох різноманітних подій, які приносять нам радість і впевненість, або навпаки нещастя і невпевненість. Щоб воно було прекрасним, треба з раннього дитинства навчитися уникати неприємностей, уміти відрізнити добро й зло. Але як? Адже у цьому світі все таке відносне, що навіть людині з багатим життєвим досвідом важко це зробити. Що ж уже казати про більшість людей, які не мають досвіду взагалі, або він недостатній, аби зробити правильний вибір.

Де, коли і в кого можна навчитися творити успішне життя?

Людський мозок можна порівняти з губкою, яка вбирає воду: залежно від розмірів, губка може ввібрати (всмоктати) лише певну кількість рідини, а мозок людини — безмірний і на його здатність сприймати може вплинути хіба перевтома та вік людини. «Розум приходить з віком, але інколи він запізнюється». Кажуть, у дитячому та молодому віці людина сприймає та засвоює інформацію достить швидко й надовго. Більшість старших людей мовлять, що добре пам'ятають дитинство й молоді роки, а те, що відбувалося нещодавно, швидко забувають. З цього можна зробити висновок: хочеш бути успішним — вчися змолоду і будеш успішним до старості.

Перше, що потрібно пам'ятати: впевненість в собі людині легко дається будь-яка справа. Друге — кожен повинен займатися улюбленою справою, тоді все буде легко вдаватися. Третє — навчитися перебувати в погідному настрої, за будь-яких обставин зберігати спокій. Четверте — робити собі добре, але від того, щоб ніхто не плакав. П'яте — коли робите комусь добре, то робіть з приємністю і не чекайте віддачі. Шосте — живіть так ніби живе останній день, але пам'ятайте: коли настане «завтра», щоб не було соромно за «вчора». Сьоме — будуючи плани на майбутнє, усвідомте, наскільки вони реальні. Восьме — в цьому житті ніхто нікому нічого не винен, але не плутайте це з обов'язками, які маєте і повинні виконувати. Дев'яте — життя — це мить, і кожен втрачений день — втрачений назавжди. Десяте — кожен має право на власну думку, але це ще не означає, що думка правильна.

Дотримуйтеся цих порад і доля обов'язково вам посміхнеться. А якщо відчуваєте невпевненість у собі, чи, можливо, вам важко змінити своє життя, впорядкувати власні думки та погляди — звертайтеся за допомогою до психологів. І остерігайтесь аматорів — вони можуть нашкодити вам. Спеціалісти в галузі людської психології не дадуть вам поради, але допоможуть зрозуміти, що вас турбує. Адже на кожне ваше запитання відповідь — у вашій голові, потрібно уміти її знайти, у цьому й полягає робота психолога. Кажуть: «Спокій в душі — здоров'я в тілі». Візьміть це гасло на озброєння, щоб прожити все своє життя здоровим і щасливим.

**Андрій ЗАРУСІНСЬКИЙ,
лікар-методист
обласного комунального
центру здоров'я**

НЕ Я Б'Ю – ВЕРБА Б'Є

12 КВІТНЯ – ВЕРБНА НЕДІЛЯ

Вхід Господній в Єрусалим святкують в останню неділю перед Великоднем. За євангельською оповіддю, коли Ісус Христос воскресив з мертвих Лазаря, люди, які бачили це, повірили, що він справді Син Божий. Коли Ісус в'їжджав на віслюкові до Єрусалима, то люди, вшановуючи його, встеляли дорогу своїм одягом, а також пальмовим гіллям. Відтоді на згадку про цю подію віруючі напередодні свята несуть до церкви зелені гілочки дерев. У нас таким деревом ста-

ла верба, як відображення особливостей природи України. На цей час вона вкривається зеленими листям, тому в народі свято називають Вербною неділею. Святкують її за тиждень до Великодня, а весь тиждень називають вербним.

У вербну ж суботу святять у церкві вербу, якій народ надавав магічних властивостей: вона відвертає бурю, грім, а кинута в полум'я, — гасить пожежу. Освячена верба має цілющу та очистну силу: відваром з неї лікували-

ся та вмивалися. Коли навесні вперше виганяли худобу на пасовисько, то брали освячені гілочки верби, щоб до тварин не чіплялася різна нечисть. У народній медицині її разом із цілющими травами використовують для лікування головного болю, гарячки та пропасниці.

Освячені гілочки верби залишали за образами, садили на городі. Якщо ж проросте, то, коли є неодружений хлопець чи дівчина, вони обов'язково одружаться. За народними віруваннями, у Вербний тиждень не можна сіяти конопель і городи, бо «буде ликувате, як верба». Не сіяли колись у цю пору і буряків, бо «будуть гіркі». Вербовими гілочками розпалювали

у печі, коли пекли паски. А хлопці й дівчата билися вербою, примовляючи:

*Не я б'ю — верба б'є,
За тиждень — Великдень,
Недалечко — червоне яєчко.*

Від Вербної неділі починали активну підготовку до Великодня: розписували писанки, начиняли ковбаси, випікали обрядове печиво, а також пшеничну паску, а подекуди й солодку сирну бабку. На страсний (чистий) четвер кожна господиня намагалася принести з церкви запалену свічку. Нею випалювали хрести на стелі й дверях, сподіваючись захистити свій дім від злих духів. Тож для Вербної неділі прикметні і народний дух, і народна символіка.

19 КВІТНЯ – ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСІННЯ

ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень був жаданим у кожній українській оселі. Зустріти його треба було якомога святковіше. Жінки, дівчата готували крашанки, писанки. Писанку, яка є чи не найголовнішим символом Великодня, нині вважають зразком декоративно-вжиткового мистецтва. Але це лише тому, що змінився наш побут. А колись писанку вважали суто магічною річчю. Японці, коли побачили наші писанки, питали, що це за народ, що малює такі шедеври на такому нетривкому матеріалі? Насправді це дуже складна для нашого розуміння річ. Ми ще багато чого не знаємо про неї, попри те, що зараз проводять чимало досліджень орнаменту українських писанок.

У писанці, залежно від того, для чого її робили, були присутні різні символи-обереги. До прикладу, та ж свастика, яка є нічим іншим, як хрестом. З'явився цей символ уже в період християнства, хоча писанки почали писати набагато давніше — їх знаходять ще у Київській Русі. Щоправда, тоді вони були глиняними, але прикрашеними, як і наші. Тоді на писанках зображали богинь, але антропоморфні зображення ми так само бачимо і на вишивці, і у ткацтві.

Колись була популярною так звана перевивана техніка — найпростіша, коли яйце просто перемотували ниткою. Є також дряпанки — коли голочкою на крашанці відряпували різні ор-

наменти. Фарбники колись також були лише природними: молоде жито дає яскраву зелену барву, дубова кора або кора яблуні — жовтий колір, а для червоного використовували так звані червець, яким навіть тканини фарбували. Щодо зображень, то часто малювали сонечка, зірочки, тварин, риби.

Ідею розвитку життя втілено і у великодніх хлібах — пасках, бабках. Їх пекли у п'ятницю. Паска символізує життєву повноту, а можливо, і нагадує нам про стародавню Велику Богиню, адже однією з її назв є «баба». Як правило, пасок випікають кілька, різних розмірів, часом для кожного члена родини, і обов'язково одну велику — для всіх. Прикрашають великодній хліб візерунками з тіста — подвійними (восьмираменними) хрестами, решітками, віночками. Для випікання пасок є спеціальні форми — керамічні пасківники (зараз використовують і звичайні каструлі). Пасківники змащують смальцем або вершковим маслом, на третину наповнюють тісто і дають «підійти». Потім оздоблюють прикрасами з тіста. Садять паску і виймають її з печі духовки з молитвою. Бажано, щоб під час випікання пасок на кухні панували тиша і спокій, щоб до плити підходило якомога менше людей, не гупали двері і не брязкотів посуд.

Готовність паски перевіряють, обережно встромивши в неї тоненьку трісочку: якщо вона суха — паска готова. Аби верх паски не підгорів, можна (коли він достатньо підрум'яниться) покласти на нього змочений у воді кружечок паперу.

Були часи, коли ледь не кожна жінка мала власний рецепт паски, перейнятий від мами чи

бабусі, і на свій інтуїтивний розсуд додавала в тісто шафрану чи мускатного горіха, мигдалю чи імбирю...

Спеціально до Великодня тримають кошик і вишитий особливим візерунком рушничок. Ще звечора кошик наповнюють святковими стравами: кладуть паски — пшеничні й сирну, крашанки, сало, шинку, хрін, грудку вершкового масла, пиріжки з сиром і завиванець з маком, сіль, писанки і свічку (її стромляють у паску і запалюють, коли священник святить скоромне). Усе накривають великоднім рушничком. Ці пожитки освячуються для того, щоб люди на свято одержали радість і духовну, і від земних дарів.

Люди йшли до храму на всеношну. У великодню ніч горіли вогнища — як ствердження того, що і світло, і світ — незгасні. Ця ніч вважалась незвичною, особливою. «Христос воскрес!» — лунає на світанку. Під передзвон церковних дзвонів та спів пасхальних пісень освячують паски, писанки та все принесене в прикрашених кошиках і кухлях. Люди христосуються і поспішають додому — до сім'ї, родини, особливо якщо вдома з нетерпінням чекають свяченого старенькі й хворі, найменші... І ось всі умиваються свяченою водою, в яку опущено писанку та хрестик, а лише тоді до свят-

Великдень, Пасха, Христове Воскресіння. Так називають свято, що відображає звершення найзаповітнішої мрії людства — подолання смерті. Як твердить Біблія, Христа народила від «Святого Духа» Марія у Вифлеємі. Малим його вивезли у Єгипет: згодом він повернувся у Палестину, де його хрестив Іоанн Хреститель. Христос зібрав навколо себе 12 учнів-апостолів і ходив з ними по Палестині, проповідуючи своє вчення. Його пророкування та зростаючий вплив на людей викликали великий гнів першосвящеників і фарисеїв. Зрозумівши, що духом Христос сильніший від них, вони порадилися і вирішили вбити його. За рішенням синаєдріону (верховного суду Іудеї), затвердженим римським намісником Понтієм Пилатом, Христос був розп'ятий на хресті. Пройшовши, як і належить сину Божому, всі торттури — душевні й тілесні, він помер і був похований у п'ятницю в новому склепі. На третій день після смерті він воскрес і вознісся на небо. Пам'ять про мученицьку смерть і радість з приводу воскресіння і становлять основний зміст новозавітної Пасхи. Попрання смерті силою духу, можливість безсмертя для кожного, хто прийме і полюбить Христа, складають квінтесенцію християнства.

кового сніданку, щоб розговітисся яйцем і паскою.

На Великдень колись обов'язково вдягали обновки. Ця традиція пов'язана з оновленням, пробудженням природи. Крім того, весна — це надії на щось нове. Колись у Великодню неділю ходили в гості до баби-повитухи. Нині, коли на зміну повитухам прийшли куми, обов'язково відвідують їх, а також хресних батьків, дідусів та бабусь, аби таким чином виявити їм свою повагу. У гості йдуть обов'язково з писанкою, паскою.

Хоча на Великдень передусім ходили не так у гості, як на масові розваги. Біля церкви чи на вигоні дівчата співали веснянок і водили хороводи. Існувало також очищення вогнем, — з суботи на неділю перед Великоднем палили вогні, через які стрибали хлопці.

Цілий день на Великдень дзвонять дзвони. Кожен може долучитися до їх «озвучення». Особливо такої можливості радіють діти. Дзвін — це символ вісника Божої волі.

Великодній понеділок називається ще «обливаням», бо цього дня, за стародавнім звичаєм, хлопці обливають дівчат водою або (це вже нова мода) — парфумами.

Вважають, що три дні Великодня все радіє в небесах і на землі. У ці дні відкривається небо, і якщо в людини чисті помисли, наміри, Бог неодмінно почує їх і допоможе здійснити. Так мовиться за давніми повір'ями. Згадаймо про це хоча б на Великдень і хай торжествує над світом заповіт, який залишив людству воскреслий Ісус Христос — «возлюби ближнього».

Хай повертаються до народу гарне свято Великодня і його кращі традиції, допомагаючи нам чесно жити і трудитись, бути терплячими і чуйними, прагнути миру, взаєморозуміння і злагоди.

Великодній тиждень — Світлий тиждень. А закінчується він Провідною неділею або Антипаскою. Це день відвідин померлих. Мало не всі родичі тих, хто відійшов у вічність, збираються на цвинтарі, щоб згадати рідних і сповістити радість воскресіння: «Христос воскрес із мертвих і смертю смерть поправ!»

ПИСАНКА – СИМВОЛ ВЕСНИ, ЛЮБОВІ, ПАСХИ

Заграють-загудуть Великодні дзвони й прийдуть українці до церкви, аби освятити паску, ковбаску, шинку, масло, інші наїдки. І серед цієї поживи обов'язково буде розмальоване яйце. Писанка – неодмінний атрибут пасхального свята, привітання, кажучи словами поета, весни і любові.

Ой котися, писанко, по горах, по долах. Набирайся сили у темних дібровах, макового цвіту, зелені вербичок, сині неба рідного в умілих руках. Даруй людям щастя, радість і здоров'я, український слід барвистий залиши в віках.

Освяченим писанкам українці з давніх-давен приписували чудодійну силу: схована під стріху, вона оберігала житло від пожежі; закопана під поріг хати – охороняла від злих духів, захована в хаті – допомагала у веденні господарства, оберігала від усякої напасті.

Здавна писанку в нас прийнято дарувати. Дівчата обов'язково на Великодень прагнули її вручити коханому хлопцеві. Годилося піднести розмальоване яйце як дарунок своїм хрещеним батькам. На могилу рідних теж несли писанки разом з краєм паски.

Кажуть, коли людина бере писанку, вона ніколи не зможе зробити ні власними руками, ані серцем своїм лиха, прикрощів. 19 квітня задзвонять Великодні дзвони. Ідіть до церкви. Радійте Христовому воскресінню. Поруч з паскою нехай у вас лежить маленьке рукотворне диво – писанка. Як символ радості й щастя, весни, пасхи.

Микола ВІЛЬШАНЕНКО

МУДРОСЛІВ'Я

РУБРИКУ ВЕДЕ ПРОФЕСОР БОРИС РУДИК

СМЕРТЬ – ЄДИНА НАГОРОДА ЗА ЖИТТЯ

Як зелене листя на густому дереві – одні опадають, а другі виростають, так і рід від плоті і крові – один вмирає, а другий народжується.

Біблія Сир. 14:10

Думки про смерть більш жорстокі, ніж сама смерть.

М. Боецій

Ми до смерті звикли б, якщо б вмирили кілька разів.

К. Буш

У 80 років знаєте вже все, лише як про це згадати.

Д. Бернс

Хто мріє про пенсію, той мріє про відпочинок перед вічним сном.

В. Гжещик

Як можемо знати, що таке смерть, коли не знаємо ще, що таке життя?

Конфуцій

Смерть – останній крик життя.

Х. Кудзус

Хто не боїться смерті, тому не страшні погрози.

П. Корнель

Людське життя коротке. Про-

пускна здатність світу обмежена.

Е. Лец

Могилу – храм мовчання й примирення.

Т. Маколей

Що любов посіє, то смерть пожне, – таке наше життя.

Г. Сенкевич

Смерть наступає один раз, людина не повертається.

Сюнь-Цзи

Коли залишаємо цей світ, коли нас кладуть у землю, то князь займає такий же невеликий шматок землі, як і слуга.

М. Сервантес

Померти – здійснити вчинок, наслідки якого не підлягають підрахунку.

А. Франс

Все закінчується, щоб відновитися, все вмирає, щоб все жило.

Т. Фабр

Із міліцейських протоколів:
Труп лежав на килимі, звів ноги. Вбитий помер від кривавої втрати пульсу.

Смерть потерпілого настала в результаті закінчення життя.

Відповіді у наступному числі газети

СКАНВОРД

3. Вітання у Великодні свята	1. Дія	4. Спокотування гріхів людиною	5. Свято-вий сьомий день	2. Все-вишній	6. Печений виріб з тіста
		7. У тюркських народів – армія	8. Духовий клавішний муз. інструмент		10. Храм
		9. Бивень	11. Глибока довга западина	12. Титул вищого дворянства	13. Тарілка, що лігає
		14. Українська ТРК	15. Леонардо... Капро	16. Сотка	17. Рак
20. Син Давида, мудрець	21. Автор Євангелія	22. Один з «авторів» Біблії	23. Фон	24. Риб'яча, кабачкова	25. Одяг священика
26. Тривалість життя	27. Розчин для нігтів, меблів	28. Кількість надоеного молока	29. У латинян – вода	30. Латинська літера	31. Спір
32. У поляків – Іван	33. Руданський	34.	35. Танцювальний крок	36. Сохатий	37. Великодній пісня
38. Великодній хліб	39. Укр. поет, в'язень сумління	40. Австралійський страус	41. Професіонал	42. Син Божий	43. Частина суші, що входить у море
	44. Дружина Авраама	45. Річка в Німеччині	46. Вимірка в деталі	47. Великодень	48. 3,14
	49.	50. Пристрій для замикання дві-	51. Гора смерті Христа	52. Невільник	53. Планета
	54. Нота	55. Забава	56. Полотно із зображенням тіла Ісуса	57. Шарф, змія	58. Видатний укр. кардіохірург
60. Укр. повстанська армія	61. Куляста скляна посудина	62. Місто	63. Місто в Нідерландах	64. Табір для туристів	65. Хім. елемент
66. Розносить ділову пошту	67. Одиниця роботи	68. Пральний порошок	69. З родини зонтичних	70. З ребра Адамового	71. В індусів – мати богів
72. Жіноче ім'я	73. Піднесення, викликає підієк	74. Плескатий корж	75. Країна в Західній Африці	76. Видозміна кисню	77. Тулуб, корпус людини
78. ...-банк	79. Займенник	80. Монтан	81. Англ. дівчина	82. Хвалений вірш	83. Майданчик для боксу
84. Річка в Індії	85. Фігмовий, лікарняний	86. Укр. літак	87. Київський князь	88. Жир рогатої худоби	89. Ключова
90. Тарілка, що лігає	91. Термін, який вживають для...	92. Едем	93. Савіна	94. Роговцева	

Відповіді на кросворд, вміщений у № 6 (239)

- Кіш.
- Мазепи.
- Булава.
- Море.
- Чайка.
- Уран.
- Арапіт.
- Артерія.
- Курінь.
- Шар.
- Амарант.
- Реле.
- Ура.
- Рак.
- Ада.
- Атлет.
- Неп.
- Літр.
- Ар.
- «Тронка».
- Рада.
- Щек.
- Есхіл.
- Хрін.
- Сеул.
- Ікар.
27. Ніт.
- Ліга.
29. Гол.
30. Лі.
31. Яремчук.
32. Іго.
33. Іф.
34. Галичина.
35. Ротару.
36. Янгол.
37. Грім.
38. Сміх.
39. Рев.
40. Каас.
41. Колір.
42. Го.
43. Фенікс.
44. Етил.
45. Мім.
46. Азот.
47. Кімоно.
48. Мі.
49. Тиса.
50. Че.
51. Мер.
52. Алла.
53. Слава.
54. Мох.
55. Нз.
56. Ас.
57. Су.
58. Кличко.
59. Клен.
60. Рок.
61. Каденюк.
62. Пастка.
63. Аорта.
64. Вуаль.
65. Кекс.
66. «Вир».
67. Лот.
68. Учта.
69. Тло.
70. Борсук.
71. Ступка.
72. Ака.
73. НАСА.
74. «Рено».
75. Урок.
76. Скат.
77. Сосна.
78. Такт.
79. Акт.
80. Уступ.
81. Неон.
82. Дно.
83. Туз.
84. Ге.
85. Як.
86. Копа.
87. Травма.
88. Ом.
89. Па.
90. Ян.
91. За.
92. Довженко.